

مولع بانج درکی ور یض ترم دیس یدہلا تاءارق ہب ہر

- تاءارق رد دیس داتسا (کی)
- ین آرق مولع ہنیمز رد دیس یاہہاگدی (ود)
 - رتاوت ہب ن آرق توبٹ (فلا)
 - ادخ لوسر نامز را؛ تاءارق ددعت (ب)
 - نیت ی آرجم نایرت نیت فل تخم لا نیت تاءارق لا (ج)
 - اہب ذوخ آمریغ ہذاش لا تاءارق لا (د)
 - ن آرق تاءارق رد نحل (ہ)
- یریسفت بتک رد ین آرق مولع ہاگیاج (ہس)
 - تاءارق ہب جاجتخا
 - ارق فالتخا نایب
 - ہءارق لا حیجرت
 - ہذاش تاءارق
 - مالک ہصالخ
- یض ترم دیس بتک رد تاءارق (راہج)
 - عبس تاءارق
 - رشع تاءارق
 - یض ترم دیس بتک رد ہذاش تاءارق

تاءارق رد دیس داتسا (کی)

تسا هدش یفرعم [1] یسراف یلعوبا تاءارق هنیمر رد وا داتسا، تاءارصانلا باتک همدم رد

و وحنلا مولع هنع ذخأ، ةیجه ۳۷۷ ةنس یفوتمل یوحنلا یسرافلا رافغلا دبع نب دمحا نب نسحل [2]. تاءارقل

یوحنلا یسرافلا یلع وبأ اماملا نابأ نب نامیلس نب رافغلا دبع نب دمحا نب نسحل [۹۵۱] [1]،
روهشملا

دبع اضرع هنع ةءارقل یور، دهاجم نب ركب یبأ نع اضرع ةءارقل یور، زاریش لمع نم اسف نم هلصأ
هنع ذخأ و یرسل نب ركب یبأ نع مثجاجزلا قاحس یبأ نع وحنلا ذخأ و یناوره نل ناركب نب كلمل
قحل مث اریثك همطعف ةلودلا دضع بحص و وحنلا ملع ةسایر هیلإ تهتنا و، هویوبیس باتك
و، قلخ و یعیبرل نسحل یبأ و ینج نباك رابك ةمئأ وحنلا هنع ذخأ دق و همركأف ةلودلا فیسب
ریغ و ةلمكتلا و حاضیإلا و، دافأ و داجأف دهاجم نبا ةعبس حرش ةجحل باتك و ةركذتل باتك فلأ
اهیلع [نیمئاقلا] دادغب ةاحنل هلام ثلثب یصوأ و ةئامثال و نیعبس و عبس ةنس یفوت، كلذ
(۳۱۸-۳۱۹ ص ۱، ج ۱، ةءارقل اتقبط یف ةیاهنلا ةیاغ). رانی د فلأ نیثالث ناكف

۲۱ ص، تاءارصانلا لئاسم [2]

هني مزر دى س ياهه اگ دى د (ود
ي ن آرق مولع

رتاوت هب نآرق توبث (فلا

[رتاوتلاب نآرقلا و عیشرشلا توبث]

یف نعاط دحلّم نم اّلا اهادتبم نوکي نأ زوجي ال ةهبشلا هذه لاثما نا ملعا و» :بباتكلا بحاص لاق ةللا یّ لص یب نلا نوک رتاوتلاب ملعن امّن انا ةمامالا و ةوبنلا نالطب بچو تّ حص اذا اّ نأل نی دلا ملعن هب و ،ةضراعم مه تهج نم عقي مل ةّ نا و ،هب یّ دحتلا عوقو و نآرقلا نوک و مّ لس و هلا و هیلع متاخ مّ لس و هلا و هیلع ةللا یّ لص ةّ نا ملعن هب و ،اهنم خوسنملا خسن و عئارشلا توبث رتاوتلا یف نعاطلاف [کلذ ریغ یلا] هدعب ال و هعمّ یب نال ةّ نا و ،ةببات هتعیرش نا و ،نیّ یب نلا عم ملعی فیکف ،نی دلا لطبی هضعب لاطباب و اّ لاطباب امم هانمدق ام عیمج یف کیکششلا دیری یف ةدایزلا زواج یلا مه اّدا لوقلا اذه و ؟ ةّ حج نوکي یتح هریغ نم هزیمت و نآرقلا رتاوتلا داسف

«... [1] تمتك دق انا و نآرقلا

حجج نم اندنع وه لب ،هیف حدقن ال و هیلع نعنطن ال اّنا انّ یب دقف رتاوتلا امّا :هل لاقی هلاطباب انامر و اّ ،اذه فالخ انیلعّ نط نمف ،ملعلا یلا قرطلا دحا و ،هدابع یلع یلاعات ةللا یضتقی ال نیلقانلا یلع لقنلا نع لودعلا و نامتکلا زواج نم هیلع بهذن یذلا و فرس لطبم وه و هئادب ةاورلا ماق اذا ةّ حج نوکي امّن اّ نأل ،هئارش یلع درو اذا هیلع لمعلا کرت و ،رتاوتلا لاطباب نم هیلع اقری رتاوتلا لعج و هرکذا ام عیمج و ،هب ةّ حجلا تطقس دقف کلذ اولعفی مل اذا امّا ف ،هل قن یلع نعط نم یلع لب ،انیلع ةّ حج سیل و ،حیحص یّ دحتلا عوقو و نآرقلا و یب نلا نوکب ملعلا ملعلا یلا قیرطب سیل ةّ نا یلا بهذ و ،رتاوتلا

مدقت ام ةلمج یف کلذ هلاخدا و رتاوتلا وه اهدقف یلا قیرطلا اّنا هؤاعدا و ةضراعملا مدع امّا ف نم ةضراعملا دقف ملعی امّا و ،هیف لقنلا حصی ال و رتاوتلاب ملعی ال اذه لثمّ نأل ،فی رطف ،دوجوم تناک ول ،اهب ةراشالا و اهرکذا یلع مهصرح و ،اهلقن یلا نیفللاخمل یعاود رفوت انملع ثیح ،اهیفن یلع انعطق ثعواوبلا ةّ دش و یعاودلا ةّ وق عم اهل ةیاورلا اندقف اذاف

هب تدرو ام رتاوتلا ةهج نم ملعنن امهارجم یرج ام و ،خوسنملا و خسانلا و ،عئارشلا توبث امّا و ءیش هنم اّنع متک نی مل هنا و هتهج نم انیلع لا صا و عرشلا عیمج اّنا ملعن و ،رتاوتملا ةیاورلا ام عیشرشلا یف یرج و نامزّ لک یف ادوجوم ناک اذا موضعملا مامالا نأ وه و ،هانمدق یذلا قیرطلاب ملعنن ،نولقانلا هاوط امب ملعلا یلا نیفلکمل لاصی و ،نایبلا و روهظلا هیلع بچو هانردق .کلذ مدع عیشرشلا یف عقاوولا للخللا یلع ههیبنت دقفب

ام هیلع نوبه اذلا دعتی ملف لقننت مل و تمتك ةدایز نآرقلا یف نأب لوقلا امّا ف
نم ةعامج دهش ةریتک طافلا و یآ لقن نم ةاورلا هیلع عمجا و تا یاورلا هب ترصانت

[2] ان فحصرم هنّمضت ام یف ةدوجوم ریغ یه و نآرقلا ةلمج یف أرقنت تناک اّنا ةباحصل
نّم هلهأ نم سیل نم یلع لقنلا یرج ام یف لوقعملا سیل و ، ةرهاظ کلذ نم یورام یف لالحا و ال ام زیوجتلا اذه لجأل مزلی سیل و ،هیلع بهذی ابهذم فلاخ و اّ هل اداقتعا ملث ام لک حارتقاب عفدی نآرقلا نم انب لصتی مل ام ةلمج یف نوکي نأل ،زیوجتلا مهمازلا نم انوفلاخم انل هلو قی لازي عیمج لوصوب ةقثلاب هیلع انلوع و هانرکذا یذلا هجولاب کلذ نم أن اّنا ماکحا و ننس و ضئارف یثلا ةبراضتملا ةفلتخملا ةّمالا لعجی مل نم نی دلا یف کّ کشملا دحلّملا سیل و ،انیل عرشلا هیلع زوجي ال لماک موضعم یلع هظفح رصق و عرشلا طفح یف ةّ حج لالّ صلا و أطخلا اهیلع زوجي

نأى إلى بهذ نم وه هموصخ و هئادعأ ناسلب قطانللا نيدلا يف ككشملا دحلما لب ،هاندعأمم عيش يف ةجج موقلا ءالؤه هلجج نميف ركف اذا لمأتملا رطانللا نأل ،هلاح انفصو نمب طوفحم عرشللا هبابسأ و يوهلا إلى ليملا و ،لقنللا نع ضارعالا و ،أطخلل زواج نم هيلع مه ام يأر و ،هل اظفاح عرشللا ةللل هقفوي مل نإ ،ةعيرشللاب ةقثلل عافترا و ،نيدلا يف ككشللا إلى اعيهم اقيرط هل اذه ناك جراخلل موصعملا وه هيف ةججللا و عرشللل ظفاحللا نأ نم هيلإ انبهذ ام همهلي و ،قحلال ةباصال إلىاعت [3]ةمأللا تافصنع

[4]هلاثمأ هبّ حص يذللا رتاوتلاب هلقن حص دق نآرقللانأ:يّدحتلاب ملعللا يف دمتعاأمم و

زئاج ريغ عادبالا

ن:ناهجو [5]يدلاول و يل رفغا انبر:هلوق يف و

امل رافغتسالاب مالسللا هيلع ميهاربإ هدعو يذللا رفاكللا بالانأ ةيماملإا ةعيشللا دننأ :امهدحأ نأ زوجي و .انمؤم ناك هدلاو نأ و ،ةقيقحلالا إلى هدلاو نكي مل و ،همأل هجج ناك انما ،ناميإلاب كلذ هدعو .اهناميإ إلى اليلد ةرفغملااب اهل مالسللا هيلع ميهاربإ ءاعد لعجي و ،هدلاوك ةنمؤم اضيأ مألل نوكي نيدلاولل و انسوفنل اوعدن فيك انل اميلعت لب ،هسفنل ءاعد كلذ لعجن ال انأ :نسحالا هجولا و نإ انذخاؤت ال انبر :لوقي نأب ملس و هلا و هيلع هللا إلىص انيبن هللا دبعت امك ،انم نينمؤملا انل اميلعت كلذ لاق انما و ةمصعللل عيطخي ال مالسللا هيلع وه و [6]انأطخأ وأ انيسن

عادبالااا و ،[7]تزاج اهب يور دق و ةيورم تناك ناف ،ءايلا نيكستب ةءارقالا امأف [9].[8]زئاج ريغ

٨٢. 1/ ق ٢٠ ينعغمالا [1]

نبا نعن ينزلا يف بّيثلل مجر باب دودحللا باتك يف ١٣١٧ / ٣ هحيحص يف ملسم ةيورك (1) [2] ثعب ةللل نإ :مّلس و هيلع ةللل ئلص ةللل لوسر رب نم إلى سللاج وه و باطخللا نب رمع لاق ،سابع و و اهانأرق مجرلا ةيآ هيلع لزنأ امم ناكف باتكللا هيلع لزنأ و قحلاب ملس و هيلع ةللل ئلص ادمحم انب لاط نإ يشخاف ،هدعب انمجر و مّلس و هيلع ةللل ئلص ةللل لوسر مجر ف ،اهانلقق و اهانيع مجرلانأ و ،ةللل اهلزنأ ةضيرف كرتب اولضي ف ةللل باتك يف مجرلا دجن ام :لئاق لوقي نأ ،نامزلا وأ ،لبحللا ناك وأ ،ةنّيبلا تماق اذا ءاسنللا و لاجرلا نم نصحا اذا ينز نم إلى قح ةللل باتك يف وأرق اذا ناك هنا دوعسم نبا نعن يورامك وأ ،همكح يقب و همسر خسن ام باب نم اذه نوكي ف «فارتعالا ببس نييبت و حيضوتلا باب نم اذه نوكي ف «يلعب» اهعبت يلاتقلا نينمؤملا ةللل ئفك وأ ةنسللا لهأ قيرط نم ناك ءاوس تاياورلا نم دروامك و ،ميركللا نآرقلا سفن نم اهانأ ال لوزنلا و هيدي نيبن نم لطابلا هيتأي ال يذللا ةللل باتك نآرقلا نأل اهتاوور إلى ةدودرم ةضوفرمةعيشللا نمّلك و آريثك أفال تخا هيف اوّدج و للة رّيغ دنع نم ناك و ل هطفحب هباحبس دهعت دق و ،هفلخ نم تاملكلا ينابم رّيغت ال يتلا تاءارقالا ريغ اذه ،هبتشم وأ طلاغم وأ قرتخم وهف كلذ ريغ ىغدا و ،ةفاك نيملمسمللا نيبن فورعم وه امك هلا و هيلع ةللل ئلص ةيبن ناسل إلىع اهب ةللل نذا يتلا لصأ و ،رفظملل ةيماملإا ةعيشللا دئاقع و يئوخللا ماملال «نايبللا» عجار يغالطالا نم ديزملل لالحك إلىع و ،هتحص دقتعي هنا ال دراو كلذ نا يضترملا دارم و ءاطغلل فشاكل اهلوصلأ و ةعيشللا

رطنا و . ؤلملا نع جراخ وهف نآرقلا نم سيل نيتفدلا نيب ام ائيش نأ معز نم نأ ةمألا عامجاف
٤١ و ٢/ ٤٠ و ١٢٠ و ١/ ١٠١ يطويسلل ناقتالا

[3] ٢٨٧-٢٨٤: ص 1، ج ، ةمامإلا ىف ىفاشلا

[4] ٢٨٠: ص ، صنلا ، نآرقلا زاجعإ ةهج نع حضوملا

[5] ٤١ هىآ ، مىهارب هروس

[6] ٢٨٤: ةيآلا ، ةرقبلا ةروس (١)

[7] . فيفختلاب ةارقلا تزاج اهب ءىرق دق و : ةخسنلا شماه ي (٢)

[8] ٨٥: ٣، لئاسرلا (٣)

[9] ١١-١٠: ص 3، ج ، لىوأتل سئافن

نامز زا ؛تائارق ددعت (ب

ادخ لوسر

اهب صخ ام میطع نم کلذ نا انیب دقف ،ةدحاو ةءارق یلع سانلا هعمج اماف) :باتکلا بحاص لاق مل ول و ،کلذ لعفی مل ول فیکف ،عقو ام ،فالتخال نم هیف عقو دق عینصل اذه عم هنأل ،نآرقلا (ایفاک ناکل ،اذه انتقو ىلا ةباحصل ماىأ نم هاتا ام یلع عیملجلا قابطا ال هیف نکى

...

و یصقتسم هیلع مالکلا یضم دقف ةدحاو ةءارق یلع سانلا عمج نم هب تردتعا ام اّم :هل لاقى و هیلع ةللل یلص لوسر ناک امل انیصحت ناک ول و نآرقلل انیصحت سیل کلذ نا انیب .ةفلتخمل تاءارقل حی بی مل س و هلآ

سیل (اذه انتقو ىلا ةباحصل ماىأ نم هاتا ام یلع عیملجلا قابطا ال هیف نکى مل ول) :هلوق و عیمج یف ارمتسم فورحلا ىلا اه یف عوحرلا و ةءارقل یف فالتخال دجن انال ،هیشب کسمتلا دحأ یلع نوبجوى نیملسمل دجن سیل و اذه انتقو ىلا اهرکذ یتلا تاقوالا ؟نامثع هاتا ام یلع عیملجلا عامجا یغدی فیکف ،دحاو فرحب

نم هادع ام نأل ،دیز فحصم یلع مهعمج هنا ال ةدحاو ةءارق یلع سانلا هعمجب نعأ مل :لاق ناف رکنم وه ام هادع اّم ناصقنلا و ةدایزلا نم نّ مضتی ناک فحاصلما

فحصم ودعت یتلا فحاصلما کلت ولخت ال و ،الو اّم کمالک رهاظ هنمضت ام فالخب اذه :هل لقی ةللل یلص ةللل لوسر رقا ام ،ملکلا و طافلال یف فالتخال نم نمضتت نا نم دیز و ةدایزلا یف مالکلاف ،کلذک ناک ناف ،هتءارق حابأ و ،هیلع مل س و هلآ و هیلع ایورم و احابم ناک اذا فالتخال نا و ،ةفلتخمل فورحلا یف مالکلا یرجم یرجى ناصقنلا فالخب ناصقنلا و ةدایزلا هذت ناک نا و ،هرطحى نأ دحل سیلف الوقنم و لوسرلا نع وهف هتوالت مل س و هلآ و هیلع ةللل یلص لوسرلا حی بی مل ام و ،ىلعات ةللل لزنا ام انملع دق و ،هریغ و دوعسم نباک فحاصلما هذب نوعرقى نیدلا موقلا یلع ءانت ءوس ارقى نا نع ،ههازنلا و ةتامالا و ةقثلا و ةءارقل یف املع ناک نم الا مهنم نکى مل هنا نأل ،هلبق رمألا یلو نمم هریغ نم و هنم راکنالا اذه مدقتی نأ بجى ناک دق و ،ةللل لزنا ام فالخب

[1]هریخأت زوجى ال ناصقنلا و نآرقلا یف ةدایزلا راکنا

ةدحاو ةءارق یلع عمج امنإ و فحاصلما هقارح و دیز ةءارق یلع سانلا هعمج هرک دوعسم نبا :لاق ناف .هیف فالتخال و ةعزانملا عطق و نآرقلل انیصحت هیف نأل

باحصأ نم ةعامج ههرک امک فحاصلما قارحإ هرک دوعسم نبا نأ یف کشل ال و ،حیحصب سیل اذه :لقی ال صقم کلذ یف مهنم دحاو لک مالک ةاورلا رکذ دق و .هیف اوملکت و ،هلآ و هیلع ةللل یلص لوسرلا یبنلا لوقى یدلا وه و .اهورکم ال دیز ةءارق یلع سانلا رصق و هتءارق میرحت نم ةللل دبع هرک ام و «دبع مأ نبا ةءارق یلع ارقیلف لزنا امک اضغ نآرقلا ارقى نأ هرس نم» :هیف هلآ و هیلع ةللل یلص

يُصْلحُ لِّل لوسرر نإ ، ةريخال ءارقلا يه دب ع م أنب ءارق» :لاق هنأ هيلع ءلل ءمحر ساب ع نبا يور و يفوت يذل ماعلا ناك املف ناضمر رهش يف ءنس لك يف نأرقلا هيلع ضرعي ناك هلا و هيلع ءلل لذب ام و ، هنم خسن ام دوعسم نب ءلل دب ع دهشف ، نيترم هيلع ضرع هلا و هيلع ءلل يُلص هيف «ةريخال ءارقلا هف

هلا و هيلع ءلل يُلص ءلل لوسرر يف نم تذخأ دقل :دوعسم نبا لاق لاق :شمعال نع كيشر يور و -ءباؤد هل ، باتكلا يف يدوهي مالغل تبات نب ديز نا و -ةروس نيعبس

مهنأل ، نامثع هعنص امل بجومب كلذ (سئل) ءارقلا يف سانلا فالتخا نم فاخ هنإ :مهلوق و اهلك فرحأ ءعبس يل نأرقلا لزن» :لاق هلا و هيلع ءلل يُلص ءلل لوسرر نأ :نووري هيلع ءلل يُلص لوسررلا نع دنسم حابم مهذن ع ءارقلا يف فالتخالا اذهف «فاك فاش ؟حابم وه ام فورحلا يف عسوتلا نم مهيلع رطحي فيكف ، هلا و

ءلل يُلص يبنلا حابأ امل -هوعدا امك -نأرقلا نيصحت ءدحاولا ءارقلا يف ناك ولف نم هتمأ عيمج نم حل اصملا هوجب ملعأ هنأل ، ءدحاولا ءارقلا ال لصلأل يف هلا و هيلع رذي و يتأي ام لك يف اقفوم ، يحولاب اديؤم ناك ثي

نم ال و هلا و هيلع ءلل يُلص لوسررلا مايأ يف نكي مل ام فالتخالا نم تذخأ :اولوقي نأ مهل سئل و و ، عدت بملا رملأل و ءتداحلا ءارقلا نع يهني نأ بجول اذه يلع ناك ول رملأل نا : (كلذ و) ، حابأ ام ءلمج [2] . ءهشب الب حابملا مدقتملا ميرحت يلع ءارقلا نم تذخأ ام هلمحي ال

[1] ٣٠٣-٣٠٠ ص: ٤، ج ، ءمامإلا يف يفاشلا

[2] ١٠٩-١٠٦ ص: ٤٤، ج ، يفاشلا صيخلت

نیت ئارقلا (ج

ی رجم نای رجت نیت فلت خملا نیت ی آ

یضتقی رجلات ةءارقلل نأ ،یلوآ حسملل یف سوؤرلا مکح یلع لجرألا مکح لمح نأ نیبی امم و نأل ؛رجلات ةءارقلل ینعم قباطی ام یلع بصنللاب ةءارقلل لمح بجاولاف ،ه اوس لمحتی ال و حسملل هجولا اذه و ،امهنی ب ةقباطملا بوجو یف نیتی آ ی رجم نای رجت نیت فلت خملا نیت ةءارقلل [1] اهل بصنللاب ةءارقلل یلع لجرألا رجلات ةءارقلل حجری

نانسح اعیمج ناهجولا

ةزمح أرقف ،رَبْلَ1سَيِّل :یلاعت هلوق نم اهبصن و ءارلا عفر یف ةعبسللا ءارقلل ةءارق تفلتخا دق و أرقی ناك ؤَّ نأ مصاع نع صفح نع ةریبه یور و ،ءارلا بصنب «رَبْلَ سَيِّل» صفح ةیوری ف مصاع و نم دحاو لَّكَّ نأل ،نانسح اعیمج ناهجولا و ،عفرللاب رَّبْلَ نوقابلل أرق و ،عفرلا و بصنللاب و امسا امه دحأ نوک زاوج یف أفاکت فیرعتلا یف اعمتجا اذیف ،ةفرعم اهربخ و سیل مسا :نیمسالا [2] تاركنلا أفاکتت امك ؛اربخ رخآلا

[1] ۱۲۵ ص ۲، ج ۲، لی وائل سئافن

۴۷۲ : ص [۱۷۷ ةی آ : (۲) ةرقبلل ةروس] / ۴۷۸ / 1 ج / یضترملا فیرشلل ریسفت [2]

ذوخ آمریغ هذاش لائ ارق ل د) اهب

ءارق ل عیمج اهلل و ، حتفلاب ءارق ل مءل ءیبرل له ا دن ءارق ل هذ نم راتخمل : انلق
ریغ ءاش تاءارق ل یقاب و ، ابل م ص و نیل حتفب «دبع» ؛ ارق ءنإف ءزمح ا ؛ ءعبسل
[1] اهب ذوخام.

یلع (۷) یدف الاض لءجو و (6) یوآف امی تی لءجی مل ا : عفرل ءیآل هذ ءارق ی ف یور هن ا : اهسماخ و
اذه نأل و ؛ ءفورع م ریغ ءارق ل نأل ؛ فیعض هجول اذه و ، الاض لءلذک و هءجو می تی ل نأل
[2]. [3] هیناعم رءكأ دسفی و جمسی مالكل

۱۸۰ : ص [۶۰ ءیآ : (5) ءئامل ءروس] / ۱۸۲ / ج۲ / یضترم ل فیرشل ری سف ت [1]

۱۵۰۰ : ءمئأل و ءایبنأل هیزنت (1) [2]

۴۶۶ ص ۳ ج ل یوأتل سئافن [3]

ن آرق ت ئ ارق رد ن حل -ه

ةالصلا ی ف ةءارقلا ی ف نحلل م ك ح :ةبازل ةلأسملا

و طفللا یلإ رقتفت ةیكحلل ت ناك و ،یلاعت ةلل مالكل یكاحل وه ئراقلا ةقیقح ناك اذإ ؟مكتم مأ ئراق وه أ ؟ةالصلا ةءارق ی ف نحل نم مك ح امف ،هتغیص

ةقیقحلل ی ف یلاعت ةلل مالكل كاح ریغ ه نوكل ،ئراق نوكی نأ زوجی ال و

و ،ربخلل هب درو ام ل فالخ هتالص داسف یلع ةمأل عامجإ لقن عم ،ةلطاب هتالصف امكتم ناك نا و لزنأ امك عفري «أرقن نحلن امك أرقا» ةفئاطلا نم ریثك هیلع لمع

ایتفلال لب ،ادماع هتءارق ی ف نحل نم ةالص داسفب یتفأ انئاملع نم ادحأ اندجو امف اضیأ و .هیف ام كلذ ی ف و ،مهنم رهاظ اهزواج

ب:باجل

و طافلأل روص ی ف هل ةقباطم نوكت نأ بحت مالكلل ةیكحلل نأ حیصلل نأ ملعأ ةقیقحلل یلع كاحب سیلف كلذ لعفی مل نم و ،اهرصق و اهدم و اهتاكح

ةیكح و مجاعأل و ةماعل نم هل طبصنی ال نم نأ یلع ةعمجم ةفئاطلا ت ناك اذإ و ،كلذل دمعتم ریغ نحل نم كلذك و ،ةیئجم هتالص طافلأل تاكح و هبارعإب نآرقلا نآرقلل ةقیقحلل ی ف ایكاح نحلل اذه نكی مل نا و ،اهتحص و ةالصلا هزه زاوجب انمكح نأ ی ف ةیبرعلاب افرح مهفی ال یذلا یمجعأل و مالكل یلع ردقی ال یذلا سرخأل یجم یج و .قطنی نل نمم رثكأب نآرقلل ی ف نحل نم سیلف ،نآرقلا ءارق ام اناك نا و ،ةیبرع ةحیحص امهتالص ةلمج هب

نحلل دمتعا اذإ امأف .كش ریغب ةزئاج هتالصف ،دمع ریغ نم نحل اذإ بارعأل ةماقا نم نكتممل امأف انباحصأ نم یتفأ نم و ،ةدساف هتالص نوكت نأ یلوالاف ،بارعالا ةماقا و باوصل یلع هتردق عم

[1]ب یصم ریغ ناك هفالخب

رد ین آرق مولع هاگیاج (هس یریسفت بتک

مالک رد تءارق ملع هاگیاج نایب رد، لیوأتلا سئافن، یضترم دیس بانج یریسفت باتک ققحم
وهف، یریسفتلا هثحب یف ةحضاو ةینآرقلا تءارقلا یضترملا ةیانع ودبت و: دیامرفیم دیس
تءارقلا فالتخا یلإ یریشی و، یرخأ یلع ةءارق حجری و، ینآرقلا صنلا ةلالدل هئایب یف اهب جتحتی
نکمی و. ینعملا یلع ةءارقلا فالتخا یلع بتترتی ام اركاذ، وحنلا و ةغللاب اهتقالع و اهب أرق نم و
یتآلا لالخ نم كلذ نایب انل:

تائارق هب جاجت‌جا

نؤمُتْکَتْ مُتْنُکْ امُجُحُمُ ٲٲلِلْ و اهيفُ مُتْأَرادافُ اسْفَنُ مُتْلَتَقْ ذِإْ و :ی‌ل‌اعت ه‌لوق دن‌ع ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ف‌ق‌و ی‌ف و ؟د‌ح‌ا‌و ل‌ت‌ا‌ق‌ل‌ا و ل‌ت‌ق‌ل‌ا ب‌ع‌ا‌م‌ج‌ل‌ا ب‌ط‌ا‌خ‌ی‌ ن‌ا ز‌و‌ج‌ی‌ ف‌ی‌ک :ل‌ء‌ا‌س‌ت‌ی‌ ه‌ا‌ر‌ن و ،[۷۲ هی ،ة‌ر‌ق‌ب‌ل‌ا ة‌ر‌وس] ی‌ل‌ع‌ف د‌ح‌ا‌و ل‌ت‌ا‌ق‌ل‌ا ن‌ا ع‌م‌ ع‌ی‌م‌ج‌ل‌ا ی‌ل‌ا ة‌ج‌وت‌ی‌ ا‌م‌ ج‌ر‌خ‌م ب‌ا‌ط‌خ‌ل‌ا ج‌ا‌ر‌خ‌ا ب‌ول‌س‌ا ن‌ا ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ر‌ک‌ذ‌ی‌ ب‌ا‌و‌ج‌ل‌ا ل‌ت‌ق و ،ا‌ذ‌ک‌ م‌ی‌م‌ت و ن‌ب ت‌ل‌ع‌ف :م‌ه‌د‌ح‌ا ل‌و‌ق‌ی‌ف» ،د‌ا‌ج‌ا‌ل‌ا و ء‌ا‌ب‌ا‌ل‌ا ب‌ا‌ط‌خ‌ب ء‌ا‌ن‌ب‌ا‌ل‌ا ب‌ا‌ط‌خ‌ ی‌ف ب‌ر‌ع‌ل‌ا ة‌د‌اع ی‌ف ن‌ؤل‌ت‌ا‌ق‌ی‌ :ا‌ر‌ق ن‌م ه‌ن‌م و ،ة‌ع‌ا‌م‌ج‌ل‌ا ن‌ی‌ب ن‌م ا‌د‌ح‌ا‌و ل‌ع‌ا‌ف‌ل‌ا و ل‌ت‌ا‌ق‌ل‌ا ن‌ا‌ک‌ ن‌ا و ،ا‌ن‌ا‌ل‌ف ن‌ا‌ل‌ف و ن‌ب ر‌ا‌ی‌ت‌خ‌ا و ه‌ و ،ن‌ی‌ل‌ع‌ا‌ف‌ل‌ا ی‌ل‌ع ن‌ی‌ل‌و‌ع‌ف‌م‌ل‌ا م‌ی‌د‌ق‌ت‌ب[۱۱/ه‌ب‌وت‌ل‌ا] ن‌ؤل‌ت‌ق‌ی‌ و ن‌ؤل‌ت‌ق‌ی‌ف ٲٲلِل‌ا ل‌ی‌ب‌س‌ ،م‌ه‌ل‌ ح‌د‌م‌ا و م‌ه‌ف‌ص‌و ی‌ف غ‌ل‌ب‌ا و ه‌ و ،ن‌ول‌ت‌ق‌ی‌ و م‌ه‌ض‌ع‌ب ل‌ت‌ق‌ی‌ف ،ب‌ل‌ع‌ت‌ س‌ا‌ب‌ع‌ل‌ا ی‌ب‌ا و ،ی‌ئ‌ا‌س‌ک‌ل‌ا «م‌ه‌ت‌ع‌ا‌ج‌ش ی‌ل‌ع ل‌د‌ا ک‌ل‌ذ ن‌ا‌ک‌ م‌ه‌ض‌ع‌ب ل‌ت‌ق ن‌ا د‌ع‌ب ا‌ول‌ت‌ق و ا‌ول‌ت‌ا‌ق ا‌ذ‌ا م‌ه‌ن‌ا‌ل‌

ف‌ر‌ح‌ل‌ا ی‌ف ء‌ا‌ت‌ل‌ا ح‌ت‌ف و ء‌ا‌ی‌ل‌ا م‌ض‌ب ،ن‌ؤل‌ت‌ق‌ی‌ و ن‌ؤل‌ت‌ق‌ی‌ف :ف‌ل‌خ و ی‌ئ‌ا‌س‌ک‌ل‌ا و ة‌ز‌م‌ح ن‌م ل‌ک‌ ا‌ر‌ق د‌ق و .ل‌ع‌ا‌ف‌ل‌ل‌ ی‌ن‌ا‌ث‌ل‌ا و ل‌و‌ع‌ف‌م‌ل‌ل‌ ل‌ؤ‌ا‌ل‌ا ء‌ا‌ن‌ب‌ب‌ ی‌ا ،ی‌ن‌ا‌ث‌ل‌ا ف‌ر‌ح‌ل‌ا ی‌ف ء‌ا‌ت‌ل‌ا م‌ض‌ و ء‌ا‌ی‌ل‌ا ح‌ت‌ف و ،ل‌ؤ‌ا‌ل‌ا ح‌ت‌ف و ء‌ا‌ی‌ل‌ا م‌ض‌ و ،ل‌ؤ‌ا‌ل‌ا ف‌ر‌ح‌ل‌ا ی‌ف ء‌ا‌ت‌ل‌ا م‌ض‌ و ء‌ا‌ی‌ل‌ا ح‌ت‌ف :ن‌و‌ق‌ا‌ب‌ل‌ا و ل‌ت‌ق‌ل‌ا ل‌ب‌ق ل‌ا‌ت‌ق‌ل‌ا ن‌ا‌ل‌ ،ل‌و‌ع‌ف‌م‌ل‌ل‌ ی‌ن‌ا‌ث‌ل‌ا و ل‌ع‌ا‌ف‌ل‌ل‌ ل‌ؤ‌ا‌ل‌ا ء‌ا‌ن‌ب‌ب‌ ی‌ا ،ی‌ن‌ا‌ث‌ل‌ا ف‌ر‌ح‌ل‌ا ی‌ف ء‌ا‌ت‌ل‌ا و‌ا‌ ب‌ی‌ت‌ر‌ت‌ل‌ا د‌ی‌ف‌ت‌ ا‌ل‌ و‌ا‌ول‌ا ن‌ا‌ل‌ ا‌م‌ا» :ه‌ل‌و‌ق‌ب ی‌ئ‌ا‌س‌ک‌ل‌ا و ة‌ز‌م‌ح ة‌ا‌ر‌ق (ه‌ 1117 ت) ی‌ط‌ا‌ی‌م‌د‌ل‌ا ل‌ل‌ع د‌ق ل‌و‌ق ن‌ع د‌ی‌ع‌ب ر‌ی‌غ ی‌ن‌ا‌ث‌ل‌ا ل‌و‌ق‌ل‌ا و «ل‌ت‌ا‌ق ن‌م م‌ه‌ن‌م و ل‌ت‌ق ن‌م م‌ه‌ن‌م ی‌ا ،ع‌ی‌ز‌وت‌ل‌ا ی‌ل‌ع ک‌ل‌ذ ل‌م‌ح‌ی‌ ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ف‌ی‌ر‌ش‌ل‌ا

ی‌ل‌اعت ه‌لوق ة‌ل‌ا‌ل‌د‌ل‌ ه‌ن‌ا‌ی‌ب ی‌ف ه‌ی‌ل‌ا ر‌ا‌ش‌ا ا‌م‌ و ه‌ ت‌ا‌ء‌ا‌ر‌ق‌ل‌ا ب‌ ه‌ج‌ا‌ج‌ت‌ح‌ا ن‌ط‌ا‌وم ن‌م و

ن‌ا:ن‌ی‌ر‌س‌ف‌م‌ل‌ا ض‌ع‌ب ل‌و‌ق ر‌ک‌ذ د‌ق[۴۶-۴۵/د‌و‌ه] ،ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع ٲٲلِل‌ا ء‌ا‌ن‌ب‌ا‌ل‌ا ن‌م س‌ی‌ل‌ا ء‌ا‌ن‌ب‌ا‌ل‌ا ی‌ل‌ا‌ق ک‌ل‌ س‌ی‌ل‌ا ا‌م‌ ی‌ا‌ی‌ل‌ا ک‌ل‌ا‌ؤ‌س ن‌ا ی‌ن‌ع‌م‌ل‌ا و ،ل‌ا‌ؤ‌س‌ل‌ا ی‌ل‌ا ة‌ع‌ج‌ا‌ر‌ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع ٲٲلِل‌ا :ی‌ل‌اعت ه‌لوق ی‌ف ء‌ا‌ه‌ل‌ا ی‌ن‌ب‌ا‌ن‌ا‌ل‌ا ب‌ر‌ :ه‌ل‌و‌ق ی‌ف ة‌ب‌غ‌ر‌ل‌ا و ل‌ا‌ؤ‌س‌ل‌ا م‌ا‌ل‌س‌ل‌ا ه‌ی‌ل‌ع ح‌ون ن‌م ع‌ق‌و د‌ق ه‌ن‌ا‌ل‌ ؛ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع م‌ل‌ع ه‌ب م‌ا‌ل‌س‌ل‌ا م‌ه‌ی‌ل‌ع ء‌ا‌ی‌ب‌ن‌ا‌ل‌ا ة‌م‌ض‌ع‌ب ل‌و‌ق‌ی‌ ی‌د‌ل‌ا ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ف‌ی‌ر‌ش‌ل‌ا ن‌ک‌ل‌ و ،«6» ق‌ح‌ل‌ا ک‌ذ‌ع‌و ن‌ا و ی‌ل‌ة‌ا ن‌م و ،ن‌ب‌ا‌ل‌ا ی‌ل‌ا ل‌ب ،ل‌ا‌ؤ‌س‌ل‌ا ی‌ل‌ا ة‌ع‌ج‌ا‌ر‌ ن‌و‌ک‌ت ن‌ا ب‌ج‌ی‌ ا‌ل‌ ة‌ی‌ا‌ل‌ا ی‌ف ء‌ا‌ه‌ل‌ا ن‌ا یر‌ی‌ و ،ل‌و‌ق‌ل‌ا ا‌ذ‌ه ض‌ف‌ر‌ی‌ «ه‌م‌ا‌ق‌م ه‌ی‌ل‌ا ف‌ا‌ض‌م‌ل‌ا م‌ا‌ق‌ا و ف‌ا‌ض‌م‌ل‌ا ف‌ذ‌ح‌ف ،ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع و‌ذ‌ ک‌ن‌ب‌ا‌ن‌ا :م‌ا‌ک‌ل‌ا ر‌ی‌د‌ق‌ت‌ ن‌و‌ک‌ی‌

،ر‌ی‌غ ب‌ص‌ن و م‌ا‌ل‌ل‌ا ح‌ت‌ف و م‌ی‌م‌ل‌ا ر‌س‌ک‌ب ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع ٲٲلِل‌ا :ة‌ء‌ا‌ر‌ق‌ب ه‌ی‌ج‌وت‌ل‌ا ا‌ذ‌ه‌ل ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ج‌ت‌ح‌ی‌ و ی‌ف ة‌ه‌ب‌ش‌ ا‌ل‌ ة‌ا‌ر‌ق‌ل‌ا ا‌ذ‌ه ع‌م‌ و ،ر‌ی‌غ ب‌ص‌ن و م‌ی‌م‌ل‌ا ر‌س‌ک‌ و م‌ا‌ل‌ل‌ا ب‌ص‌ن‌ب ة‌ی‌ا‌ل‌ا ه‌ذ‌ه ت‌ا‌ر‌ق د‌ق و :ل‌و‌ق‌ی‌ف ف‌ع‌ض ن‌م ک‌ا‌ن‌ه ن‌ا ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ر‌ک‌ذ‌ی‌ و .«2» م‌ا‌ل‌س‌ل‌ا ه‌ی‌ل‌ع ح‌ون ل‌ا‌ؤ‌س ن‌ود ن‌ب‌ا‌ل‌ا ی‌ل‌ا م‌ا‌ک‌ل‌ا ی‌ن‌ع‌م ع‌و‌ج‌ر ل‌م‌ع‌ی‌ و ه‌ :ل‌و‌ق‌ت‌ د‌ا‌ک‌ت‌ ا‌ل‌ ب‌ر‌ع‌ل‌ا ن‌ا‌ل‌ ،ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ا‌ل‌م‌ع ل‌م‌ع ه‌ن‌ا‌ ل‌و‌ق‌ی‌ ن‌ا ب‌ج‌ی‌ ن‌ا‌ک‌» :ل‌ا‌ق و ة‌ا‌ر‌ق‌ل‌ا ه‌ذ‌ه ا‌ذ‌ه س‌ی‌ل‌ و« :ه‌ل‌و‌ق‌ب ه‌د‌ر‌ی‌ و ی‌ا‌ر‌ل‌ا ا‌ذ‌ه ی‌ض‌تر‌م‌ل‌ا ض‌ف‌ر‌ی‌ و ،«ن‌س‌ح‌ ر‌ی‌غ ا‌ل‌م‌ع :ا‌ول‌و‌ق‌ی‌ ی‌ت‌ح‌ ،ن‌س‌ح‌ ر‌ی‌غ ل‌ا‌وز و ی‌ن‌ع‌م‌ل‌ا ف‌ا‌ش‌ک‌ن‌ا د‌ن‌ع ف‌و‌ص‌وم‌ل‌ا م‌ا‌ق‌م ة‌ف‌ص‌ل‌ا ة‌م‌ا‌ق‌ا ر‌ه‌ا‌ظ‌ل‌ا م‌ه‌ب‌ه‌ذ‌م ن‌م ن‌ا‌ل‌ ،ف‌ی‌ع‌ض‌ب ه‌ج‌ول‌ا ر‌م‌ع ل‌ا‌ق و ... ا‌ب‌ا‌و‌ص‌ ا‌ل‌ع‌ف ت‌ل‌ع‌ف ی‌ن‌ع‌م‌ب ،ا‌ن‌س‌ح‌ ت‌ل‌ق و ا‌ب‌ا‌و‌ص‌ ت‌ل‌ع‌ف د‌ق :ل‌ئ‌ا‌ق‌ل‌ا ل‌و‌ق‌ی‌ف ،س‌ب‌ل‌ل‌ا «ة‌ع‌ی‌ب‌ر‌ ی‌ب‌ا‌ن‌ب‌

ی‌ب‌ا‌ت‌ع ل‌ل‌ق‌ا و ح‌ص‌ن‌ل‌ا ر‌خ‌ا ب‌ا‌و‌ص‌ل‌ا ر‌ی‌غ ل‌ئ‌ا‌ق‌ل‌ا ا‌ه‌ی‌ا

ر‌د‌ص‌م‌ل‌ا ت‌ع‌ن‌ و‌ا‌ ه‌ب‌ ا‌ل‌و‌ع‌ف‌م‌ ر‌ی‌غ ب‌ص‌ن و ،م‌ا‌ل‌ل‌ا ح‌ت‌ف و م‌ی‌م‌ل‌ا ر‌س‌ک‌ب ب‌و‌ق‌ع‌ی‌ و ی‌ئ‌ا‌س‌ک‌ل‌ا ا‌ر‌ق د‌ق و ی‌ل‌ع ،«ح‌ل‌ا‌ص ر‌ی‌غ ل‌م‌ع ٲٲلِل‌ا» ة‌ن‌ون‌م م‌ا‌ل‌ل‌ا ع‌ف‌ر‌ و م‌ی‌م‌ل‌ا ح‌ت‌ف‌ب ن‌و‌ق‌ا‌ب‌ل‌ا و ،[ح‌ل‌ا‌ص] ر‌ی‌غ ا‌ل‌م‌ع ی‌ا ،ف‌و‌ذ‌م‌ح‌ ل‌م‌ع و‌ذ‌ ی‌ن‌ع‌م‌ ی‌ل‌ع ة‌ف‌ص‌ع‌ف‌ر‌ل‌ا ب‌ ر‌ی‌غ و ،ن‌ا‌ر‌ب‌خ‌ ه‌ن‌ا

هَيْلَعُ احْوَنُ نَأْيُ لَعَالِكُلَا لِمَحْيَا هَإِنْفَا، ءَادَنَلَا نَمُ مَوَهْفَمَلَا لَأُوسَلَا يَلِإِ ادَّئَاعُ رِيْمَضَلَا لَعَجُ نَمُ أَمَا هَيْفَا وَ«، مَالَّسَلَا مَهْيَلَعُ ءَايَبِنَالَّاقُ حَيَفُ زَوْجِي أَلَا ذَهَوُ، هَيْلِإِ لَهْجَلَا ءَبْسَنُ بَجَوُ أَمَا هَنَمُ رَدَصُ مَالَّسَلَا لَاقُ ذِإِ، رِيْرَشَخْمَزَلَا هَفْعَضُ وَ يَضْتَرْمَلَا فِيرِشَلَا هَضْفَرَا ذَلُ وَ . هَنَعُ لَسْرَلَا هَيَزَنَتَا يَغْبَنِي مِيْطْعَا رِطَخَا: «كَاذِبُ سَيَلُ وَ، حَلَاصُ رِيْغُ لَمَعَا ذَهَا كُؤَادَنُ أَيَا: حَوْنُ ءَادَنَلَا رِيْمَضَلَا لِيْقَا»

ءارق فالخا نایب

و ةءارقلا یف غّسوتی -نایح‌ألا بلغأ یف و -هّنی لب تاءارقلاب حاجت‌حالاب یضترملا یفتکی ال و نایب و (عبس‌لا) ةروهشم‌لا تاءارق‌لا هیجوتب ةّصاخ ینع و ،ءءارق‌لک ةّجج و ءارق‌لا فالخا رکذی بَرغَم‌ل‌و قَرشَم‌ل‌لَبِقْ مْکَهوُجُو اُولُوْتُ نَأْ رْبُل‌ل‌سَيَل: ىلعات هلوق یفف ،اهفرط رکذ و اهللعل و اهججج ىلعات هلوق یف اه‌بصن و ءارلا عفر یف ةعبس‌لا ءارق‌لا فالخا ىلی یضترملا دّیس‌لا ریشی صفح نع ةرّیبه یور و ،ءارلا بصن‌ب رْبُل‌ل‌سَيَل: صفح ةی‌اور یف مصاع و ةزمح أرق: لاقف ،رْبُل‌ل‌سَيَل لک نأل: نانسح اعیمج ناهجولا و ،عفرلاب نوقابل أرق و ،عفرلا و بصن‌لاب أرقی ناک هنأ مصاع نع ام‌هدحأ نوک زاوج یف ائف‌اکت فی‌رعت‌لا یف اعمتجا اذیف ،عفرعم اه‌ربخ و سیل مسا: نی‌مسالا نم دحاو نوکی نأل: هنأ «رَب‌ل‌ا» عفر نم ةّجج و»: لاقف قیرف‌لک ةّجج یضترملا رکذّم ث. اربخ رخ‌آلا و ام‌سا لوعفم‌لا نوک نم یلوا لعفل‌لا دعب لعفل‌لا نوک و ،لعفل‌لا ه‌بشی «سیل» هنأل ،یلوا لعفل‌لا «رَب‌ل‌ا» هّن‌أكف ... رمضم‌لاب اه‌بشل یلوا اه‌تلصو نأ مسالا نوک: لوقی نأ «رَب‌ل‌ا» بصن نم ةّجج و ... هدعب صاصت‌خالا یف به‌ذا ناک ثیح نم مسالا رمضم‌لا نوکی نأ اعمتجا اذی یلوالا و ،رهظم و رمضم‌عمتجا «رهظم‌لا نم

ام ةءارق‌لک دجی نیح هن‌أش وه اذه و ،نی‌ت‌ءارق‌لا یدحا -انه -یضترم‌لا حجری مل و و عفرلا ةءارق حجری (ه ۴۳۷ ت) یسیقل‌لا یّکم ناک و .**ءیل‌الدلا و ةی‌وغ‌لل‌ا ةیح‌ان‌لا نم اهی‌وقی** ،هعفر یوقی و»: لوقی اذه یف اوروهظّم نم تَوُیُّب‌ل‌ا اوتأت نَب‌أ رْبُل‌ل‌سَيَل‌و: ىلعات هلوقب اهلّج‌ت‌حی عفر‌آلا هیف زوجی ال و اوتأت نَب‌أ رْبُل‌ل‌سَيَل‌و: هلوق یف اعماج‌ا ب‌ال‌ا هعم یّذل ،یناث‌لا «رَب‌ل‌ا» عفر «هت‌فل‌اخم نم یلوا یناث‌لا ىلع لّوالا لم‌حف «رَب‌ل‌ا»

نی‌مل‌ا طلائ‌ن‌کل‌و کَن‌وُیِّدْکُی ال مْهَن‌إف‌ ن‌وُل‌وُوقِ ی دّلا کَن‌نُح‌یَل‌ هّنی: ىلعات هلوق دنع یضترم‌لا فقو و ىلعات و هن‌اح‌بس‌ ةلل‌ا نأ یضترم‌لا رکذی ةی‌آلا ةلال‌دل هن‌ایب یف و[۳۳/م‌اع‌نال‌ا نوُد‌ج‌ج‌ه‌ل‌ل‌ا ت‌ای‌آب دق هنأل ،ب‌ی‌ذ‌ک‌ت‌ل‌ا مه‌اوف‌أب نوره‌ظی اون‌اک ن‌ا و ،اداق‌ت‌عا و ان‌ی‌دت مه‌بول‌قب مه‌ب‌ی‌ذ‌ک‌ت‌ یفن داراً امّ ن‌ا. ن‌ط‌ب‌ی ام فالخ ره‌ظی ف ،دناعم کل‌ذ عم وه و ،ه‌ق‌د‌ص مل‌عی نم مالّس‌لا هیلع هل نی‌فل‌اخم‌لا یف ناک و فی‌ف‌خ‌ت‌ل‌اب‌کَن‌وُیِّدْکُی ال مْهَن‌إف‌: أرقی یئاس‌ک‌ل‌ا ناک و :هلوقب یئاس‌ک‌لا ةءارق ىلی ریشیّم ث نأ و ،اقرف ه‌ب‌ذک و ه‌ب‌ذک نیب نأ مع‌زی و ؛دی‌د‌شت‌ل‌ا ىلع نوقابل‌ا و ،ةعبس‌لا رئاس نیب نم عفان نیب سیل و ،طلغ اذه و ،ه‌ث‌ی‌د‌ح‌ل‌ک یف ب‌ا‌ذک هنأ ه‌ت‌ب‌ذک ینعم و ،ب‌ذ‌ک‌ب‌ عاج هنأ ،ل‌ج‌ر‌ل‌ا ب‌ذ‌ک‌ا ینعم دی‌د‌شت‌ل‌ا نأ نم ه‌ان‌ر‌ک‌ذ امم رث‌ک‌ا ینعم‌ل‌ا قیرط نم قرف ةمل‌ک‌لا ه‌ذه یف «ت‌ل‌ع‌ف‌أ» و «ت‌ل‌ع‌ف‌» «... دی‌ک‌أت‌ل‌ا و رار‌ک‌ت‌ل‌ا یض‌ت‌قی

و فاک‌ل‌ا نوک‌س یأ ،**فی‌ف‌خ‌ت‌ل‌اب‌کَن‌وُیِّدْکُی ال مْهَن‌إف‌ ةءارق دري ال -انه -یضترم‌لا ف** نوک نم رث‌ک‌ا نی‌ت‌ءارق‌ل‌ا نیب اقرف یری ال و ،اهل یئاس‌ک‌لا هیجوت ض‌ف‌ری هّن‌کل و ،لاذل‌ا فی‌ف‌خ‌ت‌ و .دی‌ک‌أت‌ل‌ا و رار‌ک‌ت‌ل‌ا یض‌ت‌قت ،لاذل‌ا دی‌د‌شت‌ و فاک‌ل‌ا حت‌ف‌ب‌کَن‌وُیِّدْکُی ال مْهَن‌إف‌ دی‌د‌شت‌ل‌ا ةءارق فل‌ت‌خی مل‌ول‌ هّنأل ،ی‌وغ‌لل‌ا ع‌قا‌ول‌ا ىلی بر‌ق‌آلا وه اقرف ه‌ب‌ذک و ه‌ب‌ذک نیب نأ یئاس‌ک‌لا لوق‌ل‌ل‌ رخ‌آ ىلی ینعم نع لودع ه‌ب‌حصی نأ دب‌ال یرخ‌أ ىلی ةغ‌ی‌ص نع لودع‌ل‌ک ذ‌ا ،ةغ‌ی‌صل‌ا فل‌ت‌خت‌ مل‌ ینعم‌ل‌ا ىلع ةلال‌دل‌ل‌ فی‌ف‌خ‌ت‌ل‌اب‌ ی‌تّ‌ل‌ا ه‌ج‌وف ،نی‌ت‌غ‌ی‌صل‌ا نیب ب‌غ‌ر‌ل‌ا قرف دق و .«غ‌ل‌ کل‌ذ ناک اذ‌ا لّال‌ا ةبس‌ن‌ل‌ا ىلع ةلال‌دل‌ل‌ دی‌د‌شت‌ل‌اب ی‌تّ‌ل‌ا ه‌جو و ،«اب‌ذاک کن‌ود‌ج‌ی‌ال»: ه‌انعم نأ نیب و ،ی‌ش‌ل‌ا د‌وج‌و ال»: هلوقب ینعم‌ل‌ا اذه نع رّبع و ،ب‌ذ‌ک‌ل‌ا ىلی ک‌وب‌س‌نی نأ نوعی‌ط‌ت‌سی‌ال یأ ،ی‌ش‌ل‌ا ىلی «ک‌ب‌ذ‌ک‌ اوت‌ب‌ث‌ی نأ نوعی‌ط‌ت‌سی‌

ه‌ءارق‌لا حیجرت

نم ةءارق‌لا قرهش نأ ودبی و ،ی‌رخأ یلع ةءارق حجری عضاوم‌لا ضعب یف یضترم‌لا فی‌رش‌لا دجن و کَدَجَوَ :ی‌لاعت هلوق ی‌فف .کلذ مزتلی مل نإ و ،ی‌رخأ یلع ةءارق حیجرت‌ل هوعدت ی‌ت‌ل باب‌س‌أ‌ل ،اهیل کادهف ةوبن‌لا نع لاض کدجو دارأ ةنأ» :اهنم اهوج و ةی‌آ‌ل ینعم یف رکذ ،[٧/ ی‌حض‌ل‌ل] ید‌ه‌ف لاض عفرلاب أرق نم ةءارق رکذ م‌ث .«قل‌خ‌ل ی‌ل ا‌ه‌غ‌ی‌ل ب‌ت‌ب رمأ و هی‌ل‌ل تلزن ی‌ت‌ل م‌ال‌س‌ل‌ل ا‌ع‌ی‌ر‌ش نع و ا‌ه‌ج‌ول‌ا ا‌ذ‌ه و» :هلوقب هجول‌ا ا‌ذ‌ه در ةنک‌ل لاض‌ل‌ل ک‌ل‌ذ‌ک و ه‌د‌ج‌و م‌ی‌ت‌ی‌ل‌ل نأ ی‌ل‌ل ،«ید‌ه‌ف لاض کدجو و» «ه‌ی‌ن‌اع‌م ر‌ث‌ک‌أ د‌س‌ف‌ی و ج‌م‌س‌ی م‌ال‌ک‌ل‌ل ا‌ذ‌ه ن‌أ‌ل و ،ه‌ف‌ور‌ع‌م ر‌ی‌غ ةءارق‌ل‌ل ن‌أ‌ل ،ف‌ی‌ع‌ض

یدت‌ه‌اف لاض‌ل‌ل کدجو ی‌أ ،«ید‌ه‌ف لاض کدجو و» ن‌س‌ح‌ل‌ل ةءارق ی‌ف و» :ی‌ب‌ط‌ر‌ق‌ل‌ل ر‌ی‌س‌ف‌ت ی‌ف ا‌ج‌ د‌ق و «ر‌ی‌س‌ف‌ت‌ل ی‌ل‌ل ةءارق ه‌ذ‌ه و ؛ک‌ب

و ؤ‌ل‌ل‌ا ة‌ن‌غ‌ل‌ن م‌ل‌ل‌ا د‌ن‌ع ة‌ب‌و‌ث‌م‌ ک‌ل‌ذ‌ن م‌ر‌ش‌ب م‌ک‌ئ‌ب‌ن‌ل‌ه ل‌ق :ی‌ل‌اعت هلوق د‌ن‌ع ی‌ض‌ت‌ر‌م‌ل‌ل ف‌ق‌و و [٦٠/ ه‌ئ‌ی‌م‌ال‌ل] ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع‌ و ر‌ی‌ز‌ان‌خ‌ل‌ل و د‌ر‌ق‌ل‌ل م‌ن‌م ل‌ع‌ج‌ و ه‌ی‌ل‌ع‌ب‌ض‌غ

هن‌أ‌ب رب‌خ‌أ هن‌أ‌ل ؛ار‌ف‌اک ر‌ف‌اک‌ل‌ل ل‌ع‌ج ی‌ل‌اعت هن‌أ‌ ی‌ل‌ل ة‌ل‌اد ة‌ی‌آ‌ل‌ل ه‌ذ‌ه نو‌ک‌ت ن‌أ‌ م‌ت‌ر‌ک‌ن‌أ‌ م‌ :ل‌ء‌اس‌ت‌ی و ؟ر‌ی‌ز‌ان‌خ‌ل‌ل و د‌ر‌ق‌ل‌ل ل‌ع‌ج ا‌م‌ک ؛ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع ن‌م م‌ه‌ن‌م ل‌ع‌ج

ام ر‌ث‌ک‌أ و ،ه‌و‌ن‌ظ‌ام ة‌ی‌آ‌ل‌ل ر‌ه‌ا‌ظ ی‌ف س‌ی‌ل هن‌أ‌ب ح‌ر‌ص‌ی و ل‌و‌ق‌ل‌ل ا‌ذ‌ه ض‌ف‌ر‌ی ة‌ن‌ک‌ل

ه‌ب‌ش‌ال و ؛ر‌ی‌ز‌ان‌خ‌ل‌ل و د‌ر‌ق‌ل‌ل م‌ه‌ن‌م ل‌ع‌ج ا‌م‌ک ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع‌ی ن‌م ل‌ع‌ج و ق‌ل‌خ هن‌أ‌ب ر‌اب‌خ‌أ‌ل‌ل ه‌ت‌ن‌م‌ض‌ت‌ل‌لوق رک‌ذ‌ی م‌ث . ار‌ف‌اک هل‌ع‌ج و ه‌ر‌ف‌ک ق‌ل‌خ هن‌أ‌ب ج‌و‌ی‌ال ک‌ل‌ذ‌ن ا‌ر‌ی‌غ ،ر‌ف‌اک‌ل‌ل ق‌ل‌خ وه ی‌ل‌اعت هن‌أ‌ ی‌ف ل‌ع‌ج ة‌ن‌أ‌ک‌ف ،«م‌ه‌ن‌م» ی‌ف م‌ی‌م‌ل‌ل و ا‌ه‌ل‌ل ی‌ل‌ل «ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع» ف‌ط‌ع‌ی ن‌أ‌ ز‌وج‌ی» :وه و ه‌ی‌و‌ق‌ی و ه‌ج‌ج‌ر‌ی :ر‌ع‌اش‌ل‌ل ل‌اق ؛م‌ال‌ک‌ل‌ل ی‌ف «ن‌م» ف‌ذ‌ح‌ی د‌ق و ؛ر‌ی‌ز‌ان‌خ‌ل‌ل و د‌ر‌ق‌ل‌ل ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع ن‌م و ،م‌ه‌ن‌م

ءاوس هرص‌نی و ،ه‌ح‌دم‌ی و م‌ک‌ن‌م ة‌ل‌ل‌ل ل‌وس‌ر و‌ج‌ه‌ی ن‌م ا‌

«هرص‌نی و ه‌ح‌دم‌ی ن‌م و :دارأ

أ‌رق ن‌م ةءارق ی‌ف غ‌اس ل‌ی‌و‌أ‌ت‌ل‌ل ا‌ذ‌ه ا‌وب‌ه‌ف :ل‌ی‌ق‌ن‌إ‌ف» :ل‌و‌ق‌ی ة‌ل‌د‌ا‌ج‌م‌ل‌ل و ة‌ج‌ا‌ح‌م‌ل‌ل ی‌ف ه‌ت‌ق‌ی‌ر‌ط ی‌ل‌ل و ،«ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل» ن‌م ا‌ت‌ل‌ل ر‌س‌ک و ،ا‌ی‌ل‌ل‌ل‌م‌ض و ن‌ی‌ع‌ل‌ل‌ل‌ح‌ت‌ف‌ب «د‌ب‌ع و» أ‌رق ن‌م ةءارق ن‌ع م‌ت‌ن‌أ‌ ن‌ی‌أ‌ ،ح‌ت‌ف‌ل‌اب ا‌ب‌ل‌ل و ن‌ی‌ع‌ل‌ل‌ل‌م‌ض‌ب «ت‌و‌ع‌ا‌ط‌ل‌ل د‌ب‌ع» أ‌رق ن‌م و

ةءارق‌ل‌ل م‌ل‌ک‌ ة‌ی‌ب‌ر‌ع‌ل‌ل‌ل‌ه‌أ‌ د‌ن‌ع» ةءارق‌ل‌ل ه‌ذ‌ه ن‌م ر‌ا‌ت‌خ‌م‌ل‌ل ن‌أ‌ ة‌ج‌ح‌ب ل‌و‌ق‌ل‌ل ا‌ذ‌ه ی‌ض‌ت‌ر‌م‌ل‌ل‌ل‌ف‌ی‌ر‌ش‌ل‌ل‌ل‌در‌ی و ی‌ق‌اب و ،ا‌ب‌ل‌ل‌ل‌م‌ض و ن‌ی‌ع‌ل‌ل‌ل‌ح‌ت‌ف‌ب «د‌ب‌ع» :أ‌رق ة‌ن‌إ‌ف ة‌ز‌م‌ح‌أ‌ل‌ل‌ل‌ع‌ب‌س‌ل‌ل‌ل‌أ‌ر‌ق‌ل‌ل‌ل‌ع‌ی‌م‌ج‌ا‌ه‌ی‌ل‌ل‌ع و ،ح‌ت‌ف‌ل‌اب «ا‌ه‌ب ذ‌و‌خ‌أ‌م ر‌ی‌غ ة‌ذ‌اش ت‌اء‌ارق‌ل‌ل‌ل‌

م‌ز‌ت‌ل‌ی‌م‌ل‌ ة‌ن‌ک‌ل و ،ی‌رخأ ی‌ل‌ل ةءارق حیجرت‌ل‌ل‌ل‌ه‌و‌ع‌دت ی‌ت‌ل‌ل‌ل‌باب‌س‌أ‌ل‌ل‌ن‌م ةءارق‌ل‌ل‌ل‌قرهش ن‌أ‌ ی‌ن‌ع‌ی‌ا‌ذ‌ه و ه‌د‌ن‌ع ا‌ل‌ک‌ ة‌ر‌وه‌ش‌م‌ل‌ل‌ت‌اء‌ارق‌ل‌ل‌ل‌ن‌ک‌ت‌م‌ل‌ و ،ج‌ه‌ن‌ل‌ل‌ا‌ذ‌ه‌ب

،ه‌غ‌ل‌ل‌ل‌ل‌ل‌د‌ع‌ا‌وق ف‌ل‌ا‌خ‌ی‌ا‌م‌ر‌ه‌ا‌ظ ن‌أ‌ل ة‌ر‌وه‌ش‌م‌ل‌ل‌ت‌اء‌ارق‌ل‌ل‌ل‌ف‌ع‌ض‌ی‌-ا‌ن‌ا‌ی‌ح‌أ‌-ه‌د‌ج‌ن‌ذ‌ا ،د‌ح‌او ی‌و‌ت‌س‌م‌ب م‌ک‌ی‌ذ‌ی‌أ‌ و م‌ک‌ه‌و‌ج‌ و ا‌و‌ل‌س‌غ‌ا‌ف‌ة‌ال‌ص‌ل‌ل‌ل‌ل‌م‌ت‌م‌ق‌ ا‌ذ‌ا ا‌و‌ن‌م‌آ‌ن‌ی‌ذ‌ل‌ل‌ا‌ه‌ی‌أ‌ای :ی‌ل‌اعت هلوق د‌ن‌ع ف‌ق‌و ن‌ی‌ح‌وه‌ف ن‌م ی‌ل‌و‌أ‌ر‌ج‌ل‌اب ةءارق‌ل‌ل‌ل‌ن‌أ‌ رک‌ذ [٦/ ه‌ئ‌ی‌م‌ال‌ل‌ل‌ل‌ن‌ی‌ب‌غ‌ک‌ل‌ل‌ل‌ل‌ل‌م‌ک‌ل‌ج‌ر‌أ‌ و م‌ک‌س‌و‌ر‌ب ا‌و‌ح‌س‌م‌ا‌ و‌ق‌ف‌ار‌م‌ل‌ل‌ل‌ل‌ل‌

ةفوطعم نوكت نأ أماف ،بصنلا اذه يف لماع نم دب الف لجرال انبصن اذإ أنأل» بصنلاب ةءارقال و :ىلاعت هلوق يف روجملا و راجال عوضوم ىلع ةفوطعم نوكت وأ ،فوذحم لماع اهل ردقي وأ ،يديألا ىلع يف بصنلا لماع نع اهدعبل» يديألا ىلع ةفوطعم لجرال نوكت نأ ىضترملا ضفري و . اؤحسَم «دعبال لامعأ نم ىلوا برقال لامعإ نأل و ،يديألا

ردقت نأ نيب و ،لسغلا وه افوذحم ردقت نأ نيب قرف ال» ةنأل ردقم فوذحم بصنت نأ ضفري م «ةرورضل دنع ألإ هيلإ راصي ال فذحل نأل و ،حسمل وه افوذحم

،لسغلا نود حسملل بجوم ةنأل إلإ عئاش و زئاج وهف» ،روجملا و راجال عوضوم ىلع بصنلا لمح أمأف و دوعي ىضترملا نكل . «اهلثم احوسمم نوكتي نأ بجي اهعوضوم ىلع فطع امف ،ةحوسمم سوعرلأنأل يف رثكأ و ىلوا نيلىلماعل برقلأ لامعإ» نأل ،«سوعرلا» عطفل ىلع ةفوطعم لجرال نوكت نأ حجري هنأل ،روجملا و راجال عوضوم ىلع اهفطع و اهبصن نم ىلوا» -لوقي امك -اذه و .«رعشلا و نآرقلا ةغل «اهبصنب ةءارقال ىلع لجرال رجب ةءارقال تحجرت اذهلف ،اليلق دعبا

نوقابلأ أرق و «مكيديأ» ىلع افطع مالل بصنب «مكلجرا و» ىئاسكلا و رماع نبا و عفان أرق دق و اهل ارثؤم ضفخل ةءارق يربطل نسحتسا دق و «مكسوعر» ىلع ،افطع ضفخلاب «مكلجرا و» هنانأل ىلع «مكلجرا و» هطفل رج لّوا دق و «اضفخ أرق نم ةءارق اهأرقأ نأل ىلإ نيلىلىلماعل بجعأ و» :الئاق ىلع فطعلال نم ىلوا «لجرال نم يأ» هنم هبرقم عم سوعرلا ىلع فطعلال نأل ،«مكسوعر» ىلع ةفوطعم نبا بهذ ىنعمل اذه ىلإ و .مُكسُؤرب اؤحسَمَ و :ىلاعت هلوقب اهنبي و هنيب لّصف دق و ،يديألا نيب لصفي نأ كلذ مزلل يديألا و هوجولا ىلع ناك ول فطعلال نأ ركذ دقف ،يراصنأل ماشه ىلع -لجرال فطع ينعأ ،فطعلال لمح اذإ و مُكسُؤرب اؤحسَمَ و :يه و ةيبنجأ ةلمجب نيلىلىلماعل نالصف درفمب نيلىلىلماعل نيب لصفي ال نأل لصلأا و ،يبنجالاب لصفلا مزللي مل سوعرلا ةلمج

،سوعرلا ىلع مكحلل يف اهفطعل ال ةرواجملاب ترجنا امّن لجرالأنإ :لائقال يأرلا ىضترملا ركذ و ىلع لج و زع ةلل باتك لمح زوجي ال و ... ردانّ ذاش ةرواجملاب بارعإلا نا :اهنم بابسأل لوقلا اذه درو دقف عم نوكتي امّنإ هزاجأ نم دنع ةرواجملاب بارعإلا نا :اهنم و .فولأم ال و دوهعمب سيل يّدلأ ذوذشلأ و هبشلأ هيف عفترت يّدلأ عوضوملا يف لمعتسا امّن ةرواجملاب بارعإلا نا اهنم و ... فطعلال فرح ةروجم عطفلال هذه نوكت نأ ركأنأ دقف ،ليوألا اذه ىلإ جاجزلا راشا نأ قبس دق و «... سبللأ لوزي ىلع افطع «مكلجرا و» عطفل رج اللّوأتّم ،هركذ ىلاعت ةلل باتك هيلع لمح ي نأ ىبأ و ،راوجل ىلع و ،هولاخ نبا هركنأ و مالكلل يف اميظع اطلغ هدع و ،راوجل ىلع رجّال ساحنلا ركأنأ و .«مكسوعر» رعشلا و لاثمأل يف ةرورضل ىلع هلمح

و روهشم راوجل نأ ركذ ذإ ،ءاقبلأ وبأ و ،«8» ةديبع وبأ ءالؤه نم و ،راوجل ىلع رجّال ىضترا نم كانه و زومحلأ حّاتفلأ دبع روتكدلأ يأرلا اذه ىلإ لام و ميركلال نآرقلا يف عقي نأ عنتمم ريغ هنأ

ه‌د‌اش ت‌ائ‌ارق

رک‌ذ‌ی ه‌ارن لب ،ه‌روه‌شم‌لا ت‌اء‌ارق‌لا دن‌ع ف‌ق‌ت ال ت‌اء‌ارق‌لاب ی‌ض‌ت‌رم‌لا ف‌یر‌شل‌ا ه‌یان‌ع و
داک‌اُ ه‌ت‌آ‌ه‌ع‌اس‌لا ن‌ا: ی‌ل‌اعت ه‌ل‌وق‌ل ه‌ر‌ی‌س‌ف‌ت ی‌ف‌ف ،**اه‌ل‌ل‌عی و‌ا اه‌ل‌ج‌ت‌ح‌ی و ،ه‌د‌اش‌لا ت‌اء‌ارق‌لا**
اُرق‌ی ن‌ا ک‌ ه‌ن‌ا ر‌ی‌ب‌ج ن‌ب د‌ی‌ع‌س ن‌ع ی‌ور و» :لاق ،[۱۴۲ / ه‌ط] **اه‌ی‌ف‌خ‌ا**

اروٚ ف‌ص‌ی ب‌ی‌ب‌ط‌لا ن‌ب ه‌د‌ب‌ع لاق ؛اه‌ره‌ط‌ا ه‌ج‌ول‌ا اذ‌ه ی‌ل‌ع «اه‌ی‌ف‌خ‌ا» ی‌ن‌ع‌م‌ف «اه‌ی‌ف‌خ‌ا د‌اک‌ا»

ل‌ی‌ل‌ح‌ت ض‌ر‌أل‌ا ن‌ه‌س‌م ع‌بر‌ا ی‌ف ه‌ی‌ن‌ام‌ٚ ف‌ال‌ط‌أ‌ب ب‌ار‌ت‌لا ی‌ف‌خ‌ی

«... ه‌ف‌ال‌ط‌أ‌ب ه‌ج‌رخ‌ت‌س‌ی و ب‌ار‌ت‌لا ر‌ه‌ط‌ی ه‌ن‌ا دار‌ا

ی‌ن‌ع‌م‌ب ه‌ت‌ی‌ف‌خ‌ا و ،ه‌ت‌رت‌س ی‌ن‌ع‌ی ه‌ی‌شل‌ا ت‌ی‌ف‌خ‌ا: ه‌ی‌ب‌رع‌لا ل‌ه‌ا ی‌ور د‌ق و» :ه‌ل‌وق‌ب ک‌ل‌ذ ب‌ق‌ع‌ا و
ر‌ی‌غ ل‌م‌ت‌ح‌ت ال ح‌ت‌ف‌ل‌اب ه‌ارق‌لا و ،رت‌سل‌ا و راه‌ط‌ا‌ل‌ا: ن‌ی‌رم‌أل‌ا ل‌م‌ت‌ح‌ت م‌ض‌ل‌اب ه‌ارق‌لا ن‌ا ک‌ و ،ه‌ت‌ره‌ط‌ا
«...» «۶» :... راه‌ط‌ا‌ل‌ا

و «اه‌ی‌ف‌خ‌ا» م‌ض‌ل‌اب ه‌ارق‌لا ر‌ئ‌اس و ،«اه‌ی‌ف‌خ‌ا» ه‌زم‌ه‌ل‌ا ح‌ت‌ف‌ب ر‌ی‌ب‌ج ن‌ب د‌ی‌ع‌س و ن‌س‌ح‌ل‌ا اُرق‌ د‌ق و
ی‌ف‌ ی‌ن‌ج ن‌ب‌ا ل‌وق‌ ی‌ل‌ا ا‌ن‌ر‌ش‌ا ن‌ا ق‌ب‌س و د‌اد‌ض‌ال‌ا ن‌م‌ م‌ض‌ل‌اب «اه‌ی‌ف‌خ‌ا» ه‌ارق‌ د‌عی ی‌ض‌ت‌رم‌لا ن‌ا ح‌ض‌او
ن‌ا: ه‌ی‌آ‌ل‌ا ل‌ی‌و‌أت‌ ی‌ف‌ لاق ذ‌ا ،راه‌ط‌ا‌ل‌ا ی‌ن‌ع‌م‌ ر‌ی‌غ ل‌م‌ت‌ح‌ت ال م‌ض‌ل‌اب «اه‌ی‌ف‌خ‌ا» ن‌ا ی‌ری و‌ه‌ف ه‌ظ‌ف‌ل‌ل‌ا ه‌ذ‌ه
ه‌ذ‌ه ل‌اح ص‌ی‌خ‌ل‌ت و .اه‌ره‌ط‌ا د‌اک‌ا: ر‌ط‌ن‌لا ل‌ه‌ا دن‌ع م‌ل‌ع‌ا ه‌ل‌ل‌ا و ه‌ل‌ی‌و‌أت‌ :اه‌ی‌ف‌خ‌ا د‌اک‌اُ ه‌ت‌آ‌ه‌ع‌اس‌لا
:«اه‌اف‌خ‌ ل‌ی‌ز‌ا» ه‌ن‌ا ی‌ف‌ اه‌ی‌ف‌خ‌ا ف‌... ه‌ؤ‌اط‌غ ؛ه‌ش‌ل‌ک‌ اف‌خ‌ و اه‌اف‌خ‌ اه‌ن‌ع ل‌ی‌ز‌ا د‌اک‌اُ ی‌ا: ه‌ظ‌ف‌ل‌ل‌ا
ه‌ارق‌ ی‌ف‌ ه‌زم‌ه‌ل‌ا ی‌ری ی‌ن‌ج ن‌ب‌ا ن‌ا ک‌ و ه‌وک‌ش‌ت‌ ام‌ اه‌ل‌ ک‌رت‌ن‌ ی‌ا: «اه‌ی‌ک‌ش‌ن‌ ا‌ن‌ن‌ا و‌ل» ه‌ل‌وق‌ ه‌ل‌ز‌ن‌م‌ب
ی‌ن‌ع‌م‌لا ی‌ل‌ا ه‌ت‌ل‌ق‌ن‌ و ی‌ث‌ال‌ث‌ل‌ا ل‌ع‌ف‌ل‌ا ی‌ن‌ع‌م‌ ت‌ب‌ل‌س ن‌أ‌ب ک‌ل‌ذ ،ب‌ل‌س ه‌زم‌ه‌ ی‌ه‌ م‌ض‌ل‌اب «اه‌ی‌ف‌خ‌ا»
ن‌ی‌ب ه‌ی‌ف‌ر‌ص‌ل‌ا ه‌غ‌ی‌ص‌ل‌ا ف‌ال‌ت‌خ‌ا ی‌ل‌ا د‌وع‌ت ا‌م‌ن‌ا و ،اه‌ت‌اذ‌ ه‌ظ‌ف‌ل‌ل‌ا ی‌ل‌ا د‌وع‌ت ال ه‌ی‌د‌ض‌ل‌اف د‌اض‌م‌ل‌ا
«ل‌ع‌ف‌ا و ل‌ع‌ف‌».

مالک هصالخ

اهب أرق نم ركذ و اهفالتخا و ،اهجج نايب و تاءارقلابمّتها دق یضترملا دّيسلّا نا :لوقلا ةصالخ و ةيرعشلا دهاوشلا و برعلا مالک نم ركذي اهبّجحتي وه و ناك و ،ةلالدلا و وحنلا و ةغللاب اهتقالع و هتيانع تناك و دّاشلا و اهنم روهشملا ب ةطاح و تاءارقلاب ملع ىلع كذبّلدف ،اهديؤي ام نإ و -اهنيب ةنزاوملا دنع ةءارقلا ؤوق بابسأ نم ببس هدنع ةرءشلا و ،رثكأ ةروهشملا تاءارقلاب تّؤعّاطلا كّبعّ و ةءارق و ، ىدّءة لّاض كّجّو و ةءارقل هججرت ي ف كلذ انيأر امك -كلذ مزتلي مل ءابلا و نيعل حتفب .

نم -ءّاشلا -اهنم ضعببل ام لفغي ال ،اهب ةءارقلا زاوج مدع و تاءارقلا نم ةفئاط ذوذشب هلوق عم و ههيجوت ي ف كلذ انيأر امك ،اهل جاجتجالا و اههيجوت لمهي ال و ،ةيوجل و ةيونعم ميقي و تارابتعا ايلالدهججرت و رعشلاب اهل جاجتجالا و ،ةزمهلا حتفب اهيفخّأ داكأ رييج نب ديعس ةءارقل .

نم عنمي مل كلذ نا ألإ ،ةروهشملا تاءارقلاب یضترملا ةيانع نم مغلرلا ىلع و طاقسإ حججرتلا اذه ينعي نا نود نم ضعب ىلع اهضعب حججرت و اهنيب ةنزاوملا و ةروهشملا تاءارقلا هيجوت دنع فقي مل یضترملاف ،هدحو حججرتلا لوبق و حججرتلا حججرتب ،اهنم ةفئاط ي ف هيأر يدبأ لب ،بسحف اهيف ءارقال جج و اهللعل نايب دهاوشلا و ةغللاب كلذ ىلع انيعتسم ،اهنم ىوقألا هآر ام رايتخا و ،ضعب ىلع اهضعب نم يورام» دهاجم نبا لوق ىلإ رطني هنأك و ،هيأر ايدبم و هريغ ءارأ القان ،ةيرعشلا و ةينآرقل اهنم و ،رئاسلا ريغ حضاولا برعلا اهنم و ،حضاولا رئاسلا برعلا اهنم ،نآرقل فورح ي ف راثآلا ىنب دق و «راثآلا تءاج دقّلكب و ... بارعإلا ي ف ىنعملا فيعضلا اهنم و ،ةليلقلا ةّاشلا ةغللا اهرهطأ ةؤونت م رييعم ىلع ةروهشملا تاءارقلا هججرت و ههيجوت یضترملا :

نيلوعفملا ميدقتب ،نؤلّتؤي و نؤلّتؤي ةءارقل هججرت ي ف كلذ انيأر امك ،يبولسأ رايعم -مهتءاجش ىلع لدأ و ،مهل حدمأ و مهفصو ي ف غلبأ -هدنع -كلذ نأل ؛نيلعافلا ىلع .

حلاص رّيغ لَمْعُؤْنِ ةءارقل ههيجوت ي ف انيأر امك ،يلقع رايعم و -

نوكت نا بجي ال ةيآلا ي ف ءاهلا نا ىري مالّسلا مهيلع ءايبنألأ ةمصعب لوقي دّلا یضترملاف فاضملا فذحف ،حلاص ريغ لمع وذك نبا نإ :مالكل ريذقت نوكي و ،نبالا ىلإ لب لاؤسلا ىلإ ةعجار هماقم هيلإ فاضملا ماقأ و .

ةءارقل هججرت ي ف كلذ انيأر امك ،يوحن رايعم و -

مُكَلْجَرَأ و ةطفل رجب :[لوقأ] نَبْعُكُلَّال ىلإ مُكَلْجَرَأ و مُكَسُّؤْرِب اَوْحَسَمَآ و

ضفر ثيح ،فيفختلاب كّنؤبّكّئي ال مُنّءنإف ةءارقل ههيجوت ي ف كلذ انيأر امك ،يفرص رايعم و - ةفّفخم اهانعم ىلإ دوعي ةدشم -هدنع -ةطفللا هذه ىنعمف ،اقرف هبذكأ نيي نأب ىئاسكلا لوق

»[1] ىنعملا قيرط نم قرف ةملكلا هذه ي ف تلعفأ و تلعف نيي سيل« -لوقي امك -هنأل

باتک هم‌دقم ۹۴-۱۰۵ ص: 1، ج، يـضـتـرمـلـا فـيـرـشـلـا رـيـسـفـت [1]

دی س بت ک رد تائ ارق (راهج
یض ترم

عبس تائارق

١. تاملك / تاملك هبر نم مدآ یقلتف.

تاملك [1] هبر نم مدآ یقلتف :دهاجم و سابع نبا و ةكم لهأ و ريثك نبا أرق دق و نوکي لب ،لوبقلا یقلتلا ینعم نوکي ال ةأرقلا هذه یلع و «تاملك» عفرب و بصنلاب [2]. ةمحرلا و ةاجنلاب هتكرادت تاملكلا نأ ینعملا

٢. نولتقی و نولتقی ف / نولتقی و نولتقی ف.

ءانبأل باطخ یف برعلا ةداع یلعف دحاو لتاقل نأ عم عیمجل یلإ هجوتي ام جرخم باطخل جارجإ امأف و ،اذک میمت ونب تلحف :مهذحأ لوقي ف ؛اهذحأ نم نوکي امب ةريشعل باطخ و ،دادجأل و ءبأل باطخب :أرق نم ءارق هنم و ؛ةعاجل نېب نم ادحاو لعافلا و لتاقل ناک نإ و ؛انالف نالف ونب لتق ؛نیلعافلا یلع نیلوعفملا میدقتب ؛[3] نولتقی و نولتقی ف هللای بس یف نولتقی و ،مهفصو یف غلبأ وه و ؛نولتقی و مهضعب لتقی ف ؛بلعث سابعلا یبأ و یئاسکلا رایتخا وه و مهعزج ءلق و مهتعاجش یلع لدأ کلد ناک مهضعب لتق نأ دعب اولتق و اولتاق اذإ مهنأل ،مهل حدمأ [4]. مهربص نسح

٣. مکهوج و اولوت نا ربلا / ربلا سىل

أرقف ،ربلا سىل :ىلاعت هلوق نم اهבصن و ءارلا عفرف یف ةعبسلا ءارقل ءارق تفلتخا دق و نع صفح نع ةريبه ىور و ،ءارلا بصنب «ربلا سىل» صفح ةياور یف مصاع و ةرمح اعیمج ناهجول و ،عفرلاب ربلا نوقابل ارق و ،عفرلا و بصنلاب أرقی ناک هنأ مصاع یف أفاکت فیرعتلا یف اعمتجا اذیف ،ةفرعم اهربخ و سىل مسإ :نېمسالا نم دحاو لک نأل ،نانسح ،تارکنا أفاکتت امک ؛اربخ رخآلا و امسإ مهذحأ نوک زواج

نوک و ،لعفلل هبشي سىل هنأل ؛ىلوا لعافلا «ربلا» نوکي نإل :هنأ «ربلا» عفر نم ءحج و یلی مسالا نإف ،دیز ماق :تلق اذإ ک نأ یرت ال ؛دعب لوعفملا نوک نم ىلوا لعفلل دعب لعافلا اذهب صخأ لعافلا نأ الولف ،ریخأتلا مالغلا یف ریذقتلا نوکي ف ،دیز همالغ برض :لوقت و .لعفلل ریذقت لعافلا یف زجی مل ثیح ،ادیز همالغ برض :لعافلا یف زجی مل امک ؛اذه زجی مل عضوملا هب صتخملا هعقوم لعافلا عوقول ،هب لوعفملا یف زاج امک ؛ریخأتلا

ال اهنأ یف رمضملاب اهبشت ىلوا اهتلصو نأ مسالا نوک :لوقي نأ «ربلا» بصن نم ءحج و رمضمل نوکي نأ اعمتجا اذإ ىلوالا و ؛رهظم و رمضم عمتجا هنأکف ؛رمضمل فصوي ال امک ،فصوت [6]. [5] رهظملا نم صاصتخالا یف بهذا ناک ثیح نم مسالا

٤. نرّطی/نرّطی یتح نهوبرقت ال

نود مدلا عاطقنإ كلذب دارملا نأ يف ةهبش ال و نرهطي ىتح نهوبرقت ال و :لج و زع هلوق اضيأ و هفالخب هدعب ام نأ يضتقي ةياغ مدلا عاطقنإ هلعج و لاسنغال

انركذ و هتياغ انغلب و ،فالخلا لئاسم يف ةلأسملا هذه يف مالكللا انيصقتسا دق و الف ،ديدشتلاب تارق اهنإف نرهطي ىتح :هؤانث لج هلوق يف ىرخألا ةءارقلاب مهتضرعام [8].[7]اهنع انبجأ و ءاملاب ةراهطلا اهب دارملا نوكي نأ نم دب

مكَلجرا /مكَلجرا و مكسوورب اوحسما و ٥.

فالخ الب سؤرلا تناك سؤرلا ىلع ةفوطعم تناك اذإ لجرال نأ ةهبشلا هذه لطبأ ام ىوقأ نم و فطعل نأل ؛لكذك لجرال مكح نوكي نأ بجي ف هوجولا نم هجو ىلع لسغب سيل يذلا حسملا اهضرف لجرال يف ةئارقلا نأ فالخلا لئاسم يف اضيأ انيب دق و ،هتيفي ك و حسملل ضتقم ةءارقل باجياك ،نيلجرا يف حسملا اهرهاطب بجوت اهنأ و ،انبهزم يف حدقت ال بصنلاب اوحسما و :ىلاعت هلوق وه و لعفل عاقياب بصن عضوم مكسوورب عضوم نأل ؛اهرهاطب رجلات و ،ظفللا ىلع ال عضوملا ىلعف لجرال انبصن اذإف ،ةئازلا ءابلاب سؤرلا ترج امنا و مكسوورب [9]ىصحت نأ نم رثكأ يبرعلا مالكللا يف كلذ ةلثمأ

اولسغا ةالصلا ىلإ متمق اذإ اونمآ نيذلا اهيأ اي :ىلاعت هلوق :مالكللا بحاص لاق نم نأ كلذ يف لوعملا نيبعكلا ىلإ مكَلجرا و مكسوورب اوحسما و قفارملا ىلإ مكديأ و مكهوجو نود لسغللا ىلع هदन ىنعملا ناك امل ،يديألا ىلع هفطع و لسغللا ىلع هلمح مكَلجرا و :هلوق بصن همكح يف ام طفل ىلع نوكيل مكهوجو اولسغا ف :هلوق هيضتقي يذلا بصنلا ىلع لمحف ،حسمللا يف هتفلاخمل مكَلجرا و أرق نم رج امك رجي مل و .لسغللا ىلع تلمح يذلا يديألا نم بوجولا يف .ظفللا يف امهنيب فلاخ كلذلف ،ىنعملا

،هتالاد هجو ربتعن نأ بجي ف ،مكحالا ىلع ةلدألا ىلع بهاذملا ينبن نأ بجي :هل لاقى :باجلا ،اقافوم انداقتعا نوكي و اهيلع انبهاذم ينبنف

ىلع هदन ىنعملا ناك امل يديألا ىلع هفطع و لسغللا ىلع هلمح لجرال بصن نم نا» كلوقف نآرقلا و ،هتالاد ريغب حسملا نود لسغلا تركذ نم دنن كي مل ول و ،قيرط «حسمللا نود لسغلا .لسغللا نود حسمللا بجوي

ال نأ بجي ،لسغ و أحسم نم هيضتقي ام و ةيالآ هذبه مكحى الف انم ارطان انضرف اذإ بجي ام لوأ و ةيالآ رهاظ هيضتقي امي ف رطني لب ،امهدحأ هيلإ قيضتي ال و ،حسم ال و لسغ هदन نوكي البس يضتقي اذه كمالك و .هقباط نأ حسملا و ،هقفاو نأ لسغلا اهاضتقم ىلع ينيبي ف ،اهبارعإ بجاولا دض وه اذه و ،بصنلاب لجرال بارعإ هيلع تبثي ىتح ةيالآ مكح هنأ و لسغللا نم

اذإ نأل ؛بصنلاب ةئارقلا نم ىلوا رجلات ةئارقلا نأ فالخلا لئاسم يف انيب دق و لماع اهل ردقي و ،يديألا ىلع ةفوطعم نوكت نأ اماف ،بصنلا اذه يف لماع نم دب الف لجرال انبصن نوكت نأ زوجي ال و «مكسوورب» :هلوق يف رورجملا و راجل عضوم ىلع ةفوطعم نوكت و ،افوذحم لامعأ نم ىلوا برقألا لماعلا لامعإ نأل و ؛يديألا يف بصنلا لماع نم اهدعبل ،يديألا ىلع ةفوطعم دعبألا

و :ىلاعت هلوق و هيباتك أؤرقا مؤاه :هلوق و ارطق هيلع غرفأ ينيوتآ :ىلاعت هلوق انركذ و :لاق اذإ لئاقلا نأ وه و ،هك اذه نم حضوأ وه ام انركذ وادحأ هللا شعب ي نل نأ متننظ امك اونظ مهنا

عطقنا دق يتل اةيضاملا ةلمجلل مكح ىلإ «ارشب» در نإ ،ارشب و ادلاخ تتركأ و ،هلل دب ع تببرض مكديديأ و مكهوج و اولسغاف:ىلاعت هلوق و ،ةغللل ىضتقم نع جورخ و نحل اهنع جورخلل عوق و اهمكح اوحسما و :هلوق وه و ،ىرخأ ةلمج ىلإ اهل زواجتللاب اهمكح عطقنا دق و ،اهسفنب ةلقتسم ةلمج مكسؤرب .

نأ نيب و ،لسغلل وه افوذحم ردقت نأ نيب قرف ال هنأل ؛ردقم فوذحمب لجرالل بصنت نأ زوجي ال و هسفنبن مالكلال لقتسا اذا و .ةرورضلل دنع الإ هيلإ راضي ال فذحل نأل و ،حسملل وه افوذحم ردقت فوذحم ىلع هلمح زجي مل ،فوذحم ريذقت ريغ نم

؛لسغلل نود حسملل بجوم هنأ الإ ،عئاش و زئاج وهف ،رورحمل و راجل عضوم ىلع بصنلل لمح امأف لامعا ناك امل هنأ الإ ،اهلثم اوحسمم نوكتي نأ بجي اهعضوم ىلع فطع امف ،ةحوسمم سوؤرلل نأل نوكت ىتح [10]ةيالل رج نوكتي نأ بجو ،برعلل ةغل و نآرقلل ي ف رثكأ و ىلوا نيللماعلل برقأ ،اليلق دعبأ هنأل ؛رورحمل و راجل عضوم ىلع اهفطع و اهبصن نم ىلوا سوؤرلل ةطفل ىلع ةفوطعم ،اهبصنب ةءارقلل ىلع لجرالل رج ةءارقلل تحجرت اذهلف .

يضتقي رجلاب ةءارقلل نأ ،ىلوا حسملل ي سوؤرلل مكح ىلع لجرالل مكح لمح نأ نيببي امم و **نأل** ؛رجلاب ةءارقلل ىنعم قباطي ام ىلع بصنلللاب ةءارقلل لمح بجاولاف ،هاوس لمحتي ال و حسملل هجولا اذه و ،**امهنيب ةقباطملا بوجو ي ف ني تي آ ىرجم نا ي رجت ني تفل تخملا ني تءارقلل** اهل بصنلللاب ةءارقلل ىلع لجرالل رجلاب ةءارقلل حجري .

ىلع الومحم نوكتي نأ اضيأ زاج «مكلجرا» :لاقف بصن اذا هنإ :لئاق لاق نإف :مالكلال بحاص لاق مث عضوم ي ف اناك ثيح ،رورحمل و راجل عضوم ىلع ارمع اولمحف «ارمع و ديزب ترمم» :لاق امك ،حسملل اعيمج ني تءارقلل زيوجتل ،لسغلل نم ىلوا حسملل نإ و نسحأ رجل نإ :نولوقي ال ملف ،بصن ىلع لمحلل بصن اهيف حسملل ديرى نأ هلوق ي ف زوجي مكلجرا و :لاقف بصن نم نأل و ،حسمللاب وأ حسملل نإ :اولوقي مل فيك و ،لسغلل نود حسملل ىلع الإ نوكتي ال مكلجرا رجي يذل و .عضوملا نأ ريغ نم حسمللاب مكلجرا و :هلوق ي ف رجلل دارفنا و ،اعيمج ني تءارقلل ي ف هزوجل ،لسغلل [11] هريغ لمحتي .

،ميقتسي ال ةيالل ي ف رورحمل و راجل عضوم ىلع «مكلجرا» بصن لمح نأ :كلذ ي ف [12]لوقلل و اذا نيللماعلل لي زنتلل ي ف اندجو أنأ كلذ و ؛وحنلل اذه ي ف لب [13]ي بنبلل ريغب هيلع ام هتفللخمل :هلوق وحن ي ف كلذ و ،دعبألل نود هيلع لومعملا ىلإ برقألل ي نائلل لماعلل ىلع مالكلال لمح اعمتجا و ينوتآ وه يذل لوالل نود عرفأ وه يذل برقألل ي نائلل لماعلل ىلع لمح ،[14]ارطق هيلع عرفأ ينوتآ [15] ؛هيلع عرفأ ارطق ينوتآ ي ،ارطق هيلع عرفأ ينوتآ ناكل لوالل ىلع لمح ول

توغا طلال دُبَع و /توغا طلال دَبَع و ٤٠

و ،مهنم لعج ىلاعت هنأكف ؛«مهنم» ي ف ميملا و ءاهلل ىلع توغا طلال دب ع و فطعي نأ زوجي :موق لاق و رعاشلل لاق ؛مالكلال ي ف «نم» فذحي دق و ؛ريزانخلل و ةدرقلل توغا طلال دب ع نم

مك نم هللل لوسر و جهي نمأ

[16]ءاوس هرصني و هدمي و

،هرصني و هدمي نم و :دارا

«دبع و» أرق نم ةءارق نع متن أنيأ، حتفلاب أرق نم ةءارق يف غاس لي وأتال اذه اوبهف :ليق نإف و نيعل المضب «[17]توغاطل دبع» أرق نم و، «توغاطل» نم ءاتال رسك و، ءابل مض و نيعل حتفب! «توغاطل دابع و» :أرق نم و، ديدشتال و نيعل المضب «توغاطل دبع و» :أرق نم و، ءابل

عيمي اهيلع و، حتفلاب ةءارقل مهلك ةيبرعلا لهأ دنع ةءارقل هذه نم راتخمل :انلق تاءارقل يقاب و، ءابل مض و نيعل حتفب «دبع» :أرق هنإف ةزمح ال! ةعبسل ءارقل، اوب دوخأم ريغ ةداس.

«دبع و» سيل :ةزمح ةءارقل اجتحم يسرافل رافغل دبع نب نسحل يلعل وبأ لاق و ...؛ ةرثكل هب داري دحاو هنكل و! ءابل اذه يلعل ءيش عومجل ةينبأ يف سيل هنأ ىرت ال! عمج طفل هلوقك، عمجل هانعم و دارفإل طفل مطفل ام فراعمل ال! ةفاضلم ةدرفلم ءامسأل يف نأ ىرت ال نأل «لعل» يلعل ءاج «توغاطل دبع و» :هلوق كلذك و، [18]اهوصحت ال هللا تمعن اودعت نإ و :ىلاعت يف بهذ دق هنأ هريدقت نأك اذهف! «سدن و طقي» وحن كلذ و؛ ةغلابل و ةرثكل هب داري ءابل اذه ب.هذم لك هل للذتال و نايطيشل ةدابع.

و، ءامسأل لامعتسا لمعتسا دق ناك نإ و، ةفص لصأل يف «دبع» نأل اذه يلعل ءاج و :لاق ناك نإ و [19]«حطبأل و قربأل» نأ ىرت ال! ةفص هنوك هنع ليزي ال اهللامعتسا هاي مهلامعتسا و قرابأ» :مهلوق يف ريسكتل نم مهذنع وحنل اذه ارسك ىتح ءامسأل لامعتسا المعتسا دق مل و «رمحأ» فرص مهكرت، هفرص مهكرت كلذ يلعل كلدي، ةفصل مكح هنع لزي مل! «حطبأ لمعتسا دق ناك نإ و «دبع» كلذك و؛ [20]عديأ و لكفأك كلذ اولعجي نع جرخي مل اذإ و، ةفص نوكي نأ نع كلذ جرخي مل ءامسأل لامعتسا «لعل» يلعل تافصل ءانب ىنبي نأ عنتمي مل ةفص نوكي نأ.

نيقابل ءارق تلداغ و ةزمح ءارق تحص اذإف! ةزمل جاجتال يف ديفم مالك اذه و لوأل هجول ناك لئاسل اهاك ىتال تاءارقل نم يور ام رئاس اضيأ حص و، ءراتخمل، اهي ةهبشل ليزي ةيال يف هانركذ يذل.

نأ وه و :«توغاطل دبع يف» ةفلتخمل تاءارقل عيمي يلعل رخآ هجو ةيال يف نكمي و «لعل» ل و. مهتلجم نم هنوك هيلع دهش و، مهيلإ هبسن ي!؛ توغاطل دبع مهنم لعلج دارمل نوكي مكل لعلج و؛ هلوقك و؛ [21]رونل و تاملظلا لعلج و؛ هلوقك؛ لعلفل و قلخل ىنعمب نوكت دق عوضوم و ةيمستل ىنعمب اضيأ نوكت دق و؛ دحاو لوعفم ىلإ ىدعت انهاه يه و [22]انانك لابجل نم تلعلج :لئاقلا لوقك و؛ [23]اثان نمحرلا دابع مه نذل ةكئاللم اولعلج و :ىلاعت هلوقك؛ ةداهشل ىلإ ىدعت انهاه يهف؛ كلذ هبشأ ام و؛ احببق ىنسح تلعلج و، ارفاك ىنتلعلج و، دادغب ةرصبل [24]. نيلوعفم

كنوبذكى / كنوبذكى ال مهناف ٧.

نودحجي هللا تايآ نيمللظال نكل و كنوبذكى ال مهنإف نولوقي يذل كنزحيل هنإ ملعن دق - [33:ماعأل].

و، ملس و هلآ و هيلع هللا ىلص هيبن نوذبذكى ال مهنأب مهنع ربخي فيك :لاقف [لئاس لأس نإ] بيذكتل مهنع يفني فيك و، قيصدتال و ءاجتسالال نع لودعل و، بيذكتل راهظ! مهنم مولعم

هلآ و هيلع هللا ىلص هيبن بيذكت الإ هللا تايآب دحجلا له و ؟نودحجي هللا تايآب مهنإ :لوقي م ث
!املس و

...:هوجو ةيآلا هذه يف ركذ دق :انلق :باجلا

نم نونكمتي ال و ،ةجحب كلذ نولعفي ال يأ كنوبذكي ال مهنإف ىنعم نوكي نأ :ثلاثلا هجولا و
نأل ؛فورعم لامعتسالاي ف اذه و ؛ةلطابلا ىوعدلا ىلع نورصتقي امنإ و ؛ناهربب هب تئج ام لاطبا
ةماقإ نم نكمتي ال هنأ ديرى امنإ و ؛يلوق عفدي ال وينبذكي نأ عيطتسي ال نالاف :لوقي لئاقلا
،هبلق و هناسلب بيذكتلا نم نكمتي ناك نإ و ؛هلوق عفد ىلع ةجح نم و ،هبذك ىلع ليلد
،هب دتعم ريغ ناهرب ال و ةجح ريغ نم بيذكتلا نم عقي ام ريصيف .

ال مهنإف :فيفختلاب ةيآلا هذه أرق هنأ مالمسلا هيلع ىلع نينمؤملا ريمأ نع يور و
ي:طرقل بعك نب دمحم لاق و.كقح نم قحأ وه قحب نوتأى ال مهنأ اه دارملا نأ :لوقي و ،كنوبذكي
ةدشم ةظفللا هذه ىنعم نأ نينبسنس و ؛هجولا اذه يوقي كلذ لك و ؛كيدي يف ام نولطبي ال اهانعم
،ةفخم اهانعم ىلإ عجرت .

...:الوقت كنوفلي ال و كنوفداصي ال مهنأ ةيآلا ىنعم نوكي نأ :ثلاثلا هجولا و

يف نأل ؛ديدشتلا نود فيفختلاب ةءارقلاب اصتخم هجولا اذه لعجي نأ دجال سيل و
وه «تلعفا» و ،عضوملا اذه يف نازوجي «تلعفا» و «تلعفا» نأل ،باجلا اذه نكمي اعنم نيهجولا
تيصوا و ،تمطع و تمطعأ و ،تمرك و تمركأ لثم اذه و ؛راركتلا ىنعمل ةدافإ و اديكأت ددش م ث لصأل
نأ ال ؛[25]اديور مهلهمأ نيرفاكلا لهمف :ىلاعت هللا لاق ريثك وه و ؛تغلب و تغلبأ و ،تيصو و
رثكأ ىنعمل اذه يف ةففخم ةظفللا هذه لامعتسا نأل ؛هجولا اذه هبشأ فيفختلا

؛هب تبثأ امي ف بذكلا ىلإ كنوبسنني ال مهنأ دارملا نإ :هلوق نم ىئاسكلا ىكح ام :عبارلا هجولا و
يف هنأ نوعدي و ،هب ىتأ ام نوعدي اوناك امنإ و ؛ابذك هيلع اوبرجي مل اقداص انيمأ ناك هنأل
اوناك نإ و ،هب ىتأ ام نوبذكي اوناك موقلا نأ و ،هجولا اذه يوقي نم سانلا يف و ؛بذك هسفن
بذك و :ىلاعت هلوقب و نودحجي هللا تايآب نيمللاطل نكل و :ىلاعت هلوقب هسفن يف هنوقدصي
كنوبذكي ال مهنإف :أرقى ىئاسكلا ناك و .كموق كبذك و :لقي مل و قحلا وه و كموق هب
نيب نأ معري و ؛ديدشتلا ىلع نوقابل و ،ععبسلا رئاس نيب نم عفان و فيفختلاب
لك يف بادك هنأ هتبذك ىنعم و ،بذكب عاج هنأ ،لجرا بذكأ ىنعم نأ و ،اقرف هبذك و هبذكأ
قيرط نم قرف ةملاكلا هذه يف «تلعفا» و «تلعفا» نيب سيل و طلغ اذه و .هثديح
نأ زوجي ال اذه عم و ،ديكأتلا و راركتلا يضتقي ديدشتلا نأ نم هانركذ امم رثكأ ىنعمل
ام ءحصب دهشي ناك مالمسلا هيلع هنأ مولعمل نم نأل ؛هب ىتأ امب اوبذكي و ،هسفن يف هوقدصي
اقداص نوكي نأ زوجي فيك و ؛هنع لودعلا زوجي ال يذلا قحلا و ،ميقللا نيذلا هنأ و ،هقدص و هب ىتأ
ىتأ يذلا ناك نإ و ،ححص قح هب ىتأ يذلاف اقداص ناك نإ لب !ادساف هب ىتأ يذلا ناك و هربخ يف
[26].[27]يناعملا ققحتي ال نم ليوأت وه و ؛ابذاك كلذ نم عيش يف نوكي نأ نم دب الف ؛ادساف هب

ىمعا /ىمعا هذه ىف ناك نم و ٨.

يف وهف ىمعا هذه ىف ناك نم و :ىلاعت هلوق نم اهرسك و ميملحتف يف ءارقالا فلتخا دق و
و ،اعم نينمؤملا حتفب ورمع وبأ و رماع نبا و عفان و ريثك نبا أرقف ،[28]ىمعا ءرخآلا
ةياور يف و ،اعم امهيف ميمل رسكب ىئاسكلا و ءزمح و ركب يبا ةياور يف مصاع أرق
نم امأ ،هجو لكل و ؛ءريخألا حتف و ىلوالا ورمع وبأ رسك و ،امهرسكي ال :مصاع نع صفح
لامأ نم امأ و ،ءحتفلا هذه نوليمي ال برعلا نم اريثك نأل ،نسح هلوق نإف ؛عيمجلا ءلاما كرت

يبأ ةءارق امأ و ،ءايلا ىلإ بلقننت اهنأ ملعيل ،ءايلا وحن فلألأب وحن ي نأ هلوق هجوف عي مجلا **لثم اذك نم لعفأ ةيناثلا لعج هنأ هلوق هجوف ةيناثلا حتف و ىلوالأ ةلامإب ورمع** امنا و اذك نم وه امنا اهرخآ نأل ؛ةملكلا رخآ يف فلألأ عقت مل كلك اهلعج اذإ و ،**نال ف نم لصفأ** امه و ،اعيمج رورجملا و راجلا ليضفتلل وه يذلا «لعفأ» نم فذح دق و ،رخاوألا يف ةلامإلا نسحت ىفخأ و ىنعمللا؛[29]ىفخأ و رسلا ملعي هنإف ؛ىلعات هلوق وحن كلك و ،فذلحلا عم ىنعمللا يف نادارم و ،هرغي نم ىمعأ وأ ،ايندلا يف هنم ىمعأ ي ،ىمعأ ةرخآلا يف وهف ؛ىلعات هلوق كلكف ،رسلا نم ىلعلإ نوكي ال هذه نأ امكف ،اليبس لىضأ و ؛ىلعات هلوق نم هيلعل فطع ام ةقيرطلا هذه يوقي [31].[30]هيلعل فوطعمل كلك «اذك نم لعفأ»

٩. راصبالاب بهذى / راصبالاب بهذى

نم قربلا نأ هب دارملاف ؛ءايلا **مضب «بهذي» ىرق دق و** [32] راصبالاب بهذي :هلوق **امأف** ام و سمشلا نيعك ؛نيلعالب رضي ديدش عاعش هلام ىلإ رطنلا نأل ؛نويلعالب بهذي داكي هئوض ةدش ؛ئيشلاب تبهذ :برعلا لوقت ؛ءابلا لوخد عم **دوآءاهلا حتفب ةءارقال و** ؛اههبشأ [33].**ءإب ريغب ؛ئيشلا تبهذأ :اولاقف ءابلا او طقسأ فلألأ اولخدأ اذإف**

١٠. تلّ تق / تلّ تق بنذىاب

[34].**ةيناثلا ءاتلا ناكسإ و ديدش تلاب تلّ تق بنذىاب** :يندملا رفعج ي بأ نع يور و

[1] ٣٧ /هرقب

[2] ٤١٢ ص، 1 ج ،ليوأتل سئافن

[3] ١١١ :ةيال ،ةبوتلا ةروس

[4] ٤٣٧ ج 1 ليوأتل سئافن

[5] ٢٠٧: 1 ،يلامألا (1)

[6] ٤٧٩-٤٧٨ ص 1 ج ليوأتل سئافن

[7] ١٣٥ / 1 :لئاسرلا اضيأ عجار و ،34 :راصتنالا (2)

[8] ٥٢٥ ج ١ ليوأتل سئافن

[9] ١١٨ ج ٢ ليوأتل سئافن

[10] لجرال: شماهلا يف (1)

[11] نم ىلوا: هلعل (1)

[12] لوقلاف: ط (٢)

[13] ليلد ريغب: هلعل و ةعوبطملا يف اذك (٣)

[14] ٩٦: ةيال، فهكلا ةروس (٤)

[15] ١٢٣-١٢٦ ص ٢، لىوأتل سئافن

[16] «.وجهي نم ف»: هتياور و ٩٠، هن اويد، ناسحل تيبل (1)

[17] ٦٠ هيآ، هئاملا ةروس

[18] ٣٤: ةيال، ميهاربإ ةروس (1)

[19] ةحطب نملا ضرألا: حطبألا و، ضيب و دوس ةراج اهي ف ضرأ: قربألا (٢)

[20] نيوخألا مديمس مالا وه و؛ رمحأ غبص: عديألا و، ةدعرلا: لكفألا (١)

[21] ١: ةيال، ماعنألا ةروس (2)

[22] ٨١: ةيال، لحنلا ةروس (3)

[23] ١٩: ةيال، فخرزلا ةروس (٤)

[24] ١٨٢-١٨٤ ص ٢، لىوأتل سئافن

[25] ١٧: ةيال، قراطلا ةروس (٢)

[26] ٢٢٨: ٢، يلامألا (١)

[27] ٢٦٦-٢٦٢ ص ٢، لىوأتل سئافن

[28] ٧٢ هيآ، ءارسالا هروس

٧:٧:آل، هط ةروس (١) [29]

١٠٨: ١، يلامأل (٢) [30]

٤٩-٥٠ ص، ج٣، ليوأتل سئافن [31]

٤٣ هيآ، رونل هروس [32]

١٤٨ ص، ج٣، ليوأتل سئافن [33]

٤٤٤ ص، ج٣، ليوأتل سئافن [34]

رشرع تاءارق

نچسلا بر/نچسلا بر ۱۰

[33: فسوي] هيلإ ي نونوعدي امم ي لإ بحأ نچسلا بر لاق -

هوعد ام نأ امك ،ةنحم و ةيصعم هل مهنجس نأ ملعن نحن و [اذه فسوي لوقي نأ زوجي فيك :ليق ناف] هيلإ ىعد ام ىرحم ىرحي حبقلا ي وه وا .ةحيبق الإ نوكت ال مكدنن ةيصعملا ةبحم و ،ةيصعم هيلإ [انزلا نم

:ناباوج ةيالآ هذه لىوأت ي ف :انلق :باباوجلا

... :امهدحأ

.ةيصعملا ةعقاوم نم ي لإ بحأ نچسلا ىلع اهل ىري بصت و ىسفن ىنيطوت نأ دارأ هنأ :رخآلا هجولا و

.هيف مترمضأ دق و قلطم هنأل رهاظلا فالخ اذه :ليق ناف

و مالسلا هيلع فسويل ادارم نوکي نأ زوجي ال هسفن نچسلا نأل ؛رهاظلا ةفلاخم نم دب ال :انلق نچسلا و ؛اهب قلعلتملا و ،اهيف لعلل ديرى امنإ و] ،صوصخملا ناي نچسلا امنإ و هديرى فيك ىتل هجولا بسحب ىصاعم و تاواط نوكت دق هيف لاعفألا امنإ و ةيصعم ال و ةعاطب سيل هسفن و هيف هنوك و ،مهنم ةيصعم هلوخد ىلع هل مههركأ و ،سبحل فسوي موقلا لاخدإ و ،اهيلع عقي املاظ نا انملع دق و ةبرق و هنم ةعاط ناك هناطي تساب هلانت ىتل قاشملا و ،هتمزالم ىلع هرېص نا و انسح هركملا لعل ناكلا هريغ ي فرصتلا كرت و ،عضاوملا ضعب ةمزالم ىلع انمؤم هركأ ول [1]احيبق هركملا لعل ناك .

نإ و «نيسلا حتفب» نچسلا بر :ئرق اذا ،هانلق ام فلاخي رهياط مالكل نوکي امنإ و نچسلا ىسفن ينجس نأ دارأ هنأكف ،هانركذ ىذل ىنعملل ةلمتحم اضيأ ةءارقلا هذه تناك ام ىلع رمالا ناك اذا و ،مهلاعفا نود هلعف ىلإ نچسلا ىنعم عجرى ،اهتعاوم نم ي لإ بحأ ةيصعملا ىلوأب ،يلإ بحأ هيف ىسولج و نچسلا ي ف ىنوكت نا مالكل ي ف رمضى نأ فلاخملا سىلف ،هانركذ [2].هب قلعتي و نچسلا ىلإ دوعي نيرمالا لك نأل ؛انركذ ام رمضأ نمم

معطا واهبقر ك ف / ماعطا واهبقر ك ف ۲.

و ،دهاجم و ،مالسلا هيلع نىنمؤملا ريمأ أرقف ،ةبقر ك ف :ءارق ي ف سانلا فلتخا دق و فاكلا حتفب ةبقر ك ف: ىئاسكلا و ،ورمع وبأ و ،يدراطلعلا عاجر وبأ و ،نسحلا و ،ةكم لهأ لهأ و ،ةنېدملا لهأ أرق و .مسالا نود لعلل ىلع «معطا واهبقر ك ف» اوؤرق و ،ةبقرلا بصرن و و فاكلا مضب ك ف :يمرضحلا بوقعي و ،باثو نب ىيحي و ،ةزحم و ،مصاع و ،ماشلا ،اهمض و ميملا نىونت و ردصملا ىلع ماعطا واهبقر ك ف

هباوج نم نسحأ و ،برعل مالك يف رثكأ مسالاب مسالا باوج نأ ىلإ بهذ مسالا ىلع أرق نمف
نأ نم نسحأ كلذ و ؛ماعطإ و ،ةبقر كف وه !ةبقعل ماحتقا ام كاردأ ام :ىنعمل نأ ىرت ال ،لعللاب
معطأ و ،ةبقر كف وه :لاقى

و!لعف هنأل ،اونمآ نيدل نم ناك م ث :ىلعات هلوقب اوحجر و ،لعفل طفلب ةارقلا ىلإ ءارفل لام و ىلع لىل لعفب -امسا ناك نإ و -ةبقعلل ماحتقا رسفي نأ عنتم مي سيل و .اللعف عبتى نأ ىلوالأ ام و ،فورعمل لعفي و ،ريخلل عنصي :-ارسفم -لوقي ؟ديز ام كاردأ ام :لئاقلا لوق لثم اذه و ؛مسالال .اللعفألاب يتأيف ،كلذ هبشأ

[3]. مړك او لصفأ هيف ماعطال نأل؛ ةعاجم يذ موي يف معطي هنأ دارا امنإ و؛ ءوجلأ ؛بغسلأ و

٤٦٤: ١، لي الامأل نم نيت فوق عمل ني ب ام (٢) [1]

٢٧٨-٤٧٩ ص، ٢ ج، لي وأتال سئافن [2]

٤٦٢-٤٦١ ص، ٣ ج، ليوأتال سئافن [3]

دیس بتک رد ہذاش تائارق

یض ترم

۱. ھکئالملا ىلع مھضرع مٹ

ءامسألأ نود تاي مسملا ب الإ قيلي الف [۳۱/هرقبلا] ءكئالملا ىلع مھضرع مٹ :ىلاعت ھلوق امأف مضمنا اذإ ءالقعلا وأ ءامسألأ باحصأ نم ءالقعلا ب قيلت امنإ و ءامسألأ ب قيلت ال تايانكلا ھذہ نأل اذإ ثنؤملا ىلع ركذملا بلغي امك ،لقعي امل بيلغتللا لي بس ىلع لقعي ال امم مھريغ مھيلإ يئئاج :لاقى ال و ،يئوؤاج كئاما و كباحصأ :لئاقلا لوقي امك ،ءيانكلا ي ف اوعمتجا

و ھنطب ىلع يشمي نم مھنمف ءام نم ءباد لك قلخ ھللا و :ىلاعت ھلوق بيلغتللا دھشي امم و ءاشي ام ھللا قلخي عبرا ىلع يشمي نم مھنم و ني لجر ىلع يشمي نم مھنم

و «نھضرع مٹ» :دوعسم نب ھللا دب عءارق ي ف و «اھضرع مٹ» :يبأ ءءارق ي ف نإ :ليق و [1].ءامسألأ نع ءرابع نوكت نأ حلصي ني تءارقلا ني تاء ىلع

۲. لبابب نيكلمل / نيكلمل ىلع لزنا ام و

.ني رسفملا نم ھريغ و سابع نبا نع يفنلا ىلع «ام و» لمح ي ف ريخألا لي وأتلا اذہ يور دق و

و ،ماللا رسكب نيكلمل ىلع لزنا ام و :أرقى ناك ھنأ اضيأ ھنع يور و ام و :ھلوق عجري نأ ركني ال ءءارقلا ھذہ ىلع و [! نيكلمل اناك لب ! نيكلمل ناجلعل ناك ىتم :لوقي [! امھيلإ دحأ نم ناملعي

و دجللا ىلع نيكلمل ىلع لزنا ام و :ھلوق لمح ي مل نإ و رخآ ھجو ءيآلا ي ف ءءارقلا ھذہ ىلع نكمي و كللم ىلع ھيعدت و نيطايشلا اولتت ام اوعبتا مھنم ربخأ نيذلا ءالؤھ نوكي نأ وھ و :يفنلا ھللا ىلإ افاضم لازنلإ نوكي ال و ،رحسلا نم نيكلمل نيذہ ىلع لزنا ام اوعبتا و ،ناميلس و ،ءاصعلا لالضللا ضعب امھيلإ ھلزنم نوكي لب ؛رحسلا لزني ال زع و لج ھنأل ؛قلطأ نإ و ،ىلاعت و ضرألأ دوجن نم ھب يتأ ھنأ ءامسالا نم ال امھيلإ لمح -ضرألأ نم ناك نإ و -«لزنأ» ىنعم نوكي [2] .ىرحملا اذہ ىرج ام و ،طبہ و لزن :لاقى اھروغ ىلإ دالبالا دجن نم طبہ نم نإف ؛اھيلإ

۳. ...توغاطلا دُبُع و / توغاطلا دَبَع و

و ،مھنم لعج ىلاعت ھنأكف ؛«مھنم» ي ف ميمل و ءاھلا ىلع توغاطلا دب ع و فطعي نأ زوجي :موق لاق و رعاشللا لاق ؛مالكلا ي ف «نم» فذحي دق و ؛ريزانخلا و ءدرقللا توغاطلا دب ع نم

هـ.رصني و هـ.حدمي نم و :دارا

«دبع و» أرق نم ةءارق نع متنأ نيأ ،حتفلاب أرق نم ةءارق يف غاس لي وأتلا اذه اوبهف :ليق نإف و نيعل مضب «توغاطلا دبـع» أرق نم و ،«توغاطلا» نم ءاتلا رسك و ،ءابل مض و نيعل حتفب !«توغاطلا دابع و» :أرق نم و ،ديدشتلا و نيعل مضب «توغاطلا دبـع و» :أرق نم و ،ءابل

عيمج اهيلع و ،حتفلاب ةءارقال مهلك ةيبرعلا لهأ دنـع ةءارقال هـذه نم راتخـملا :انلق تءارقال يقاب و ،ءابل مض و نيعل حتفب «دبـع» :أرق هنإف ةزمح الـا ؛ةعبسلا ءارقال .اهب دواخأم ريغ ةداس

يلع قسن توغاطلا دبـع و :نآرقال يناعم يف هباتك يف جاجزلا قاحسإ وبأ لاق و «توغاطلا دبـع و» ؛«توغاطلا دبـع» تئرق دق و :لاق «هللا هنعل نم» «توغاطلا دبـع و» .

و :لاق «توغاطلا دبـع و» :يوقـي اذهف «توغاطلا اودبـع و» :هللا همحر دوعسم نبا نع يور و نم هجولاب سيل ةيبرعلا لهأ ضعب دنـع هنإف توغاطلا ضفخ و ءابل مضب «توغاطلا دبـع و» أرق نم :نيتـهـج

.توغاطلا مدخ هورسف مهنأل ؛عـمـجـلا ةلثمأ نم اذه سيل و ،«لعف» نزو يلـع «دبـع» نأ :امـهـدحـا

ةياغل غلب هنأ «دبـع و» أرق نـمـل جـرخ مـث توغاطلل ادبـع مهنـم لـعـج و يلـع الومـحم نوـكـي نأ :ينـاثـل و [4]جاجزلا مالـك اذه و .ناطيـشـلا ةعاطـيـف

هـ.لوسر و هللا مكىلوم /مكىل و اـمـنا ٤.

دبـع ةءارق يف و ،دحاو برعلا مالـك يف لـومـلا و يـلـولـا :«نآرقال يناعم» باتـك يف ءارفلـا لاق و [5]«مكىلو» ناكم «هـلوسر و هللا مكىلوم اـمـنـا» :دوعسم نبا هلـلا

حـلـاصـرـيـغـلـمـع هـنا /حلـاصـرـيـغـلـمـع هـنا.٥

نـع يور دق و ،عـفـرـلـاب ةروهـشـمـلا ةءارقالـف [6]حلـاصـرـيـغـلـمـع هـنا :ىلـاعـت هـلـوق اـمـأف و ميـمـلا رسـك و مالـلل بـصـنب حلـاصـرـيـغـلـمـع هـنا :اوؤرق مهنأ [7]نـيـمـدقـتـمـلا نم ةعـامـج .هـجـو لـكـل و «ريـغ» بـصـنـ

؛حلـاصـرـيـغـلـمـع بـحـاص و ؛حلـاصـرـيـغـلـمـع وذكـنـبا نأ ريـدقـت يـلـع نوـكـيـف عـفـرـلا يف هـجـولا اـمـأف :ءاسـنـخـلا لـوقـب كـلـذ يـلـع دهـشـتـسا دق و ؛هـمـاقـم هـيـلـا فـاصـمـلا ماقأ و ،فـاصـمـلا فـزـحـف

هـب فيـطـت وب يـلـع بـقـس مأم

رأظأ نانحتلا يلـع اهـتـدعـاس دق

تركـذ اذـا ىـتـح تـعـتـر اـمـعـتـرت

رابدإ و لابـقـا يـه اـمـنـإف

.رابدإ و لابـقـا تاذ يـه اـمـنـا تـدارأ

ريغ لمع] عقيقحلا ىلع كننباب سي ل و كشارف ىلع دلو يذلا اذه كننبا لصأ ىنعملا نإ :موق لاق و يذلا و [عقيقحلا ىلع هنبا نكي مل هنأ ىلإ بهذ نم باوج اذه و ،هتأرما نم عئايخلا ىنعى ،حلاص كذلذ فالخ هانرتخا

ام يايإ كلالؤس نإ :ىنعملا و ؛لاؤسللا ىلإ عجار حلاص ريغ لمع هنإ :هلوق يف ءاهلإ نإ نورخآ لاق و نم ينبا نإ :هلوق يف عبغرلا و لاؤسللا لىلد حون نم عوقو دق هنأل حلاص ريغ لمع ملع هب كل سيل نم عريغص كذلذ نإ :لوقي باوجلا اذه بيجي نم و ،مهتيجن امك هجن كذلذ ىنعم و قحلا كدعو نإ و يلها اذه عفدي حئابقلا نم ءيش ءايبنأل نم عقي نأ عنمي نم و ،مهيلع زوجت رئاغصلا نأل ؛ينبالا [8].مدقت ام مالكل ريذقت نوكي و ،نبالا ىلإ لب لاؤسللا ىلإ عجار ءاهللا لعجي ال و ؛باوجلا

٦. اليمجاً ربصف /اليمج ربصف

اذإ اليمج نوكي امنإ و ،ليمج ريغ و اليمج نوكي دق ربصلا نأل ف ،ليمج هنأ ربصلا فصو امأ و حص دومحملا هجولا ىلع اعقاو عضوملا اذه يف ناك املف ،بجو يذلا هجولل لعف و ،هللا هجو هب دصق عبصاصم نطل كذلذ هفصي مل ول و ،عزج ال و هي ف يوكش ال اربص دارأ هنإ ليقي دق و .كذلذ هفصو ،ليمج ربص ينأش و :ىنعملا نإ ليقي دق [9]ليمج ربصف :هلوق عافترا امأ و .هل عزجلا و يوكشلا ... ؛ليمج ربص يربصف هانعم :برطق لاق و .ليمج ربص هذقتعأ يذلا وأ

ىنعملا و ،ءارغلإ ىلع نوكي كذلذ و ،بصننلاب «اليمج ربصف» يباءءارق يف نأ يور دق و [10]اليمج اربص سفن اي يربصاف

٧. اهيفرتم انرمآ /انرّمأ /انرما

و دملاب اءارق نم ءارق و ،[12]«انرمأ» :لاقف ديدشتلاب [11]ءيآلا أرق نم ءارق امأف ؛[14]اهانركذ يتلا هوجولا نع امهيتءارق ىنعم جرخي نلف [13]«انرمآ» :لاقف فيفختلا ىلإ هب يعدتسي يذلا رمألا وه ءيآلا هتنمضت ام نوكي نأب الإ قيلى ال هانعم نإف ؛لوألا هجولا الإ [15].[16]لعفلا

٨. اهيفخأ /اهيفخأ داكا

ىنعمف [فلألا حتفب] ،[17]اهيفخأ داكا :أرقى ناك هنأ ريبح نب ديعس نع يور و :اروث فصى ببطلال نب ءدبع لاق ؛اهرطأ هجولا اذه ىلع اهيفخأ

لىلحت ضرألا نهسم عبرأ يف ءينامث فالظأب بارتلا يفخي

:سريقلا ورملا لاق و ،هفالظأب هجرتسي و بارتلا رهظي هنأ دارأ

دعقن ال برحلا اوثعبت نإ و هفخن ال ءادلا اونفدت نإف

:ءغبانلا لاق و ؛رهظن ال ي

امدهناف بارتلا يعادت بيثكلل سبي تغلب اذإ ىتح اهفالظأب يفخت

ءءارقلا نأك و ،هءرهطأ ىنعمب هءيفخأ و ،هءرءس ىنعى ءيشلا ءيفخأ :ءىبءرلا لهأ ىور ءق و ءناك اذا و ؛راهاظإلا رىغ لمءءء ال ءءءلاب ءءارقلا و ،رءسللا و رهاظإلا :نرملأا لمءءء مءللابل اذا اءىف مالكلالك اهانركذ ءءالا ءءالءلا هوءولل اءلامءءا و «ءاك» ىف مالكلالك ناك رهاظإلا ىنعمب [18].ءىطءءالا و رءسللا ىنعمب ءناك

ببئ ذىاب * ءلئس /ءلئس ءءوملا /هءوءملا اذا ٩. ءلءق /ءلءق

و ،ءءاءم و ،رمدى بب ىءىءى و ،سابع نبا و ؛مالسللا هءلء نىنمءوملا رىمأ نع ىور ءق و اوورق مءنأ ءىز بب رباء و ،ءلاص ىبأ و ،ناورم و ؛ءىءلل ىبأ و ،ءىببص بب ملسم مء و ماللا ناكساب ءلءق بب ذىاب ءاللا ناكسا و ءزمءلا و نىسللا ءءفب «ءلءاس» ءلءق بب ذىاب لوقللابل و ،لاؤسللاب ءفوصوم ءءوملا نأ ىلء ؛ءىنائل ءاللا

و ،ءىنائل ءاللا مءب ءلءق :مءصاع نع مءفء نع شمءاللا نامىلس نع ىعطقلا ىور و نىسللا مءب روءمءلا ءءارق لءم «ءلئس» ىف

ءىنائل ءاللا ناكسا و ءىءشءلاب ءلءق بب ذىاب :نىءملا رءعء ىبأ نع ىور و

ءاوالا و مىملا ءءفب ءلئس :مءصعب نع ىور و

ىلاءء هللا نأ نم ؛امهانركذ نازللا ناءءولا هىف نكمىف ؛نىسللا ءءفب «ءلءاس» أرق نم امأف قطنلا ىلء اءءقأ و ،لاءلا كلء ىف اءلمكأ

اهنأكف ؛اهملاظ نم اءل فءصءنا و اءقءب بلوط و اءل لئس ىأ «ءلءاس» ىنعم نوكة نأ :ءآالا هءولا و ءءفب أرق نم و .ءاعاسءا و ازوءء ءلئسللا ىه

كلءب ءبءاءملا ىه اهنأ ىلءف ءلءق نم ءىنائل ءاللا مءى و «ءلءاس» نم نىسللا

امك ،اهنع رابءإ هنأل ؛ءءامءلا ءءارق ءرىءال ءاللا ناكساب «ءلءق» اءىأ هءولا اءه ىف زوءى و ءبءص بب ذىاب و ؛بءص بب ذىاب :ءىز لئس :لاقى

ءىءى» :هلوق نم ملس و هلا و هىلء هللا ىلص ىببلا نع ىور ام «ءلءاس» ىف ءءارقلا هءه ىوقى و اقلءءم ،كسملل ءىر ءىرلا و ،مءلا نول نوللا ،امء ببءشء هءاءوأ و ءمىقىلا موى املاظ لوءقملا «نىنلءق مىف اءه لس برباى :لوقى هلءاقب

مءم «ءلءق» نم ءرىءال ءاللا مءىف مءصاع نع مءفء نع ءرولءملا ءءارقلا امأف و .اهلوق رمدأف ءلءق بب ذىاب :ءلاقف ؟ىبءام :ءلئس ءءوملا اذا و اهانعمف ءلئس نىسللا ءفرى ذإ و :ىلاءء هلوق لءم ؛هنع لاكشإلا عافءرا و ،هىلء باءءلا ءلالءل اءه لءم رمدء ءق بءرلا نأرقلا ىف هءئالطن و ؛كلذ نالوقى و ىأ ؛[19]انم لبءء انب رلىءامسا و ءىببلا نم ءءاوقلا مىهاربإ اءء ءرىءك

اهظفل ناك نإ و ،انهاه ءءوملاب لءفلل راركة هب ءارملاف ءىءشءلاب ءلءق :أرق نم ءءارق امأف ءزئاء راركةءلا ءءارإ و ،سنءلال هب ءارملاف ءءاوظفل

ببب نع لئسى هنأ و ،ءءارقلا و مءرلا ءارملا نأ ىلءف ،ءاوالا و مىملا ءءفب ءءوملا أرق نم امأف اوعطقء و ضرأللا ىف اوءسفء نأ مءىلوء نإ مءىسء لهف :ىلاءء هللا لاق ،اهعىىضء و اهعطق

٤٦ هـ، آدوه هروس [6]

هب ار نآ ديس بانج يلو تسه زين هرشع ءارق زا يئاسك و بوقعي تئارق هچرگ تئارق ني [7]
دهد يم تبسن ني مدقتم:

و، ري بزلان ب ةورع و، سابع نبا و، ملس و هيلع ءلل ي لص ي ب نل ارق [٤٦] حل اص ر يغ ل م ع ءنا
و يبعشلا و دوعسم نبا ناك و، ماللا حتف و ميمل رسكب (حل اص ريغ لمع هـ) : يئاسكلا و، ةمرك
هـ) : نو عرق ي ةزمح و ورمع وبأ و شمعالا و مصاع و ري ثك نبا و عفان و ةبيش و رفعج وبأ و نسحل
نم سيل ام) : يلع فقي مل (حل اص ريغ لمع هـ) : ارق نمف ماللا مض و ميمل حتفب (حل اص ريغ لمع
٣٥٢ ص، ءادتبالا و فقول احاضي) يلوألا ءاهلا يلع دوعت ةيناثلا ءاهلا نأل ؛ (كلهـ)

440-٤٤١ ج٢ لي وائل سئافن [8]

١٨ هـ، فسوي هروس [9]

٤٦٧ ص: ج٢، لي وائل سئافن [10]

١٦ هـ، ءارسالا هروس [11]

رظنا و) . مصاع نع نابأ و، ورمع يبأ نع ثيلل و، يدهنلا نامثع يبأ نع، ءاش ةارق يه (5) [12]
(٧٥) هـ يولاخ نبال ءاشلا تءارقال

(6) [13] . (قباسلا ردصملا رظنا) عفان نع ءجراخ نع، اضيأ ءاش ةارق يه

نإ و؛ ءارمأ مهانل عج: في فختلاب، انرمآ و، انرثك: ديدشتلاب، انرمأ هـ لوق: لصلأا ءيشاح (1) [14]
«سكعلل حيحصلا و، كلذ نم سكعلال فئتش

٢٩: 1، يلامألا (2) [15]

٣١-٣٠ ج٣ لي وائل سئافن [16]

١٥ هـ، هط هروس [17]

٢١٥-٢١٤ ج٣ لي وائل سئافن [18]

١٢٧: ءيآلا، ءرقبلا هروس (1) [19]

٢٢: ءيآلا، دمحم هروس (2) [20]

٤٤٥-٤٤٤ ص، ج٣، لي وائل سئافن [21]

[22] ٤٦٢-٤٦١ ص ٣، ليوأتال سئافن

[23] ١٥٠: ةمئأل و ءابنأل هيزنن (1)

[24] ٤٦٦ ص ٣، ليوأتال سئافن

[25] ١٠٦: ءابنأل هيزنن